

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav etnologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Sandra Soudková

Cosa Nostra

Praha 2012

Vedoucí práce: PhDr. Jan Pargač, Csc.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně, že jsem řádně citoval/a všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26. 7. 2012

.....
Sandra Soudková

Abstrakt

Bakalářská práce se bude věnovat sicilské mafii Cosa Nostra, osvětlí její vznik, vývoj a význam. Kořeny Cosa Nostry sahají až do 13. století. Celá sicilská historie je protkána tajnými spolky, které stály mimo zákon a snažily se určitými způsoby bojovat proti cizím nadvládám, a na nich byla de facto vystavěna moderní mafie. Cosa Nostra má pevnou hierarchii a své platné zákony. Na tzv. Kodex cti, jakési desatero, přísahá každý svou krví, což znamená, že jakékoli jeho porušení s sebou nese jediný a jasný trest a to je smrt. Toto jsou dva nejzásadnější aspekty, které dělají sicilskou mafii tak silnou, významnou a ojedinelou organizací - její stáří a vnitřní struktura. Jenom to ale nestačí a proto si pokládám další otázky, které bych chtěla ve své práci rozvést a tím docílit celkového pochopení Cosa Nostry. Jaké podmínky poskytovala Sicílie a proč byly tak vhodné pro zrod takovéto organizace, která dokázala přetrvat několik století až do dnešní doby? Jak zásadně se na její moci podílí její vnitřní uspořádání, morálka a víra jejích členů? Další zásadní otázkou je vliv Cosa Nostry na sicilskou společnost. Nebo je tomu snad naopak? Cosa Nostra vychází z klasických hodnot místní společnosti, je jakousi její subkulturou. Vzájemně se ovlivňují a společně se vyvíjejí, jedna reaguje na druhou. Je tedy vůbec možné sicilskou mafii zcela vymýtit? A pokud ano, proč se to ještě nepodařilo? Cílem práce je proniknout a pochopit smysl vzniku a existence takovéto organizace a zejména pak její mentality, myšlení jejích členů a jaký je následný vliv na chod celé místní společnosti. Práce bude postavena hlavně na písemných zdrojích. Pro doplnění pak poslouží vybrané filmy.

Klíčová slova

dějiny organizace, vznik a vývoj, vztah ke společnosti, struktura organizace

Abstract

This thesis will focus on the sicilian mafia - Cosa Nostra, especially on its origin, development and significance. Cosa Nostra roots are dated in the 13th century. The whole Sicilian history is riddled with secret societies, which were illegal and they fought against foreign dominions, and in fact they built Cosa Nostra. It has fixed hierarchy and laws, which is called The code of honour and all members swear with his blood on it, which means the only penalty is death. These are the two most important aspects that make the Sicilian Mafia so strong, significant and unique organization - its their roots and internal structure. But it is not enough and so I want to ask other questions and I would like to expand and achieve an understanding of the Cosa Nostra. What conditions provided Sicily and why they were so suitable for this kind of organizations? Another major issue is the cooperating of these two cultures, Cosa Nostra and sicilian company. Cosa Nostra is based on the traditional values of local society, it is a kind of subculture. The aim is to understand the meaning and the existence of Cosa Nostra and especially its mentality, thinking of their members and what the subsequent impact on the functioning of the whole local community. The work will be based mainly on written sources. To complement the selected films will be used.

Keywords

history of Cosa Nostra, organization, relation to society

Obsah

1. Úvod	6
2. Sicílie do sjednocení Itálie	8
3. Vznik Cosa Nostra jako zločinecké organizace a její postavení ve sjednocené Itálii ...	15
3.1 Mafie a její vstup na politickou scénu.....	16
3.2 Mafie a fašistická Itálie	19
4. Mafie po druhé světové válce	25
4.1 Venkovská mafie	25
4.2 Městská mafie	26
4.3 Venkovská vs. městská mafie a boj o moc v Palermu	27
4.4 Sílicí konflikty uvnitř Cosa Nostra.....	27
4.5 Velká mafiánská válka (1. mafiánská válka)	29
5. Moderní podnikatelská mafie	33
6. Svět Cosa Nostra	35
6.1 Kodex cti a desatero v souvislostech.....	37
6.2 Násilí	42
6.3 Vnitřní uspořádání Cosa Nostra	43
6.3.1 Zasvěcovací obřad	45
7. Camorra, 'ndranghetta, americká Cosa Nostra	46
8. Boj proti mafii	47
8.1 Palermský maxiproces.....	48
9. Závěr	51
10. Bibliografie	53
11. Filmy s danou tématikou (výběr)	55
12. Seznam příloh	54

1. Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji fenoménu mafie, respektive sicilské mafie Cosa Nostra. Pojem mafie dnes slycháme téměř denně. Věnují se mu média, filmový průmysl a dokonce i zábavní průmysl¹. Toto slovo láká širokou veřejnost a marketingoví odborníci jsou si toho plně vědomi a využívají této skutečnosti. Díky tomuto faktu je dnes výraz *mafia*, tak jak ho chápe naše společnost, odtržen od svého původního významu, který neznamenal jen jakýsi organizovaný zločin, ale velmi těsně provázané společenství lidí, které spojovala nejen nezákonná činnost, ale i vlastní pravidla a etika. Je třeba říci, že mafia je označení, které dala společenství veřejnost, která si dlouhou dobu nebyla vědoma existence tak silné organizace, kterou její samotní členové nazývají *Cosa Nostra*, nebo-li *Naše věc*. V dnešní době je pak pojmenování mafie přenášeno na veškerou nezákonnou činnost určité skupiny lidí v různých sférách působnosti. Mluví se o politické mafii, justiční mafii, o podnikatelské mafii apod.

Z názvu organizace je patrné, že jde o společenství uzavřené, kterému jde o jakousi společnou věc. Cosa Nostra je nezákonná organizace, která je založena na tajných bratrstvech a sektách, kterými je protkána celá historie ostrova. Tyto sekty se scházely při tajných poradách a obřadech a jejich cílem bylo různými způsoby bojovat proti cizím nadvládám na Sicílii a panskému zneužívání moci. V dnešní době patří k nejmocnějším a nejvíce prosperujícím organizacím na světě. Obyvatelé Itálie ji nazývají *La piovra* (Chobotnice²). Toto pojmenování je velmi příznačné, jelikož její vliv dosahuje do mnohých sfěr běžného života a Italové s ní nepřímou přicházejí denně do styku, aniž by si to plně uvědomovali. Obchodní činnost a investice organizace dnes sahají daleko za hranice Itálie.

Celá práce je postavena na knižních pramenech, jelikož jakýkoli terénní výzkum je vzhledem k systému, jakým Cosa Nostra funguje a rovněž pro své bezpečnostní riziko, více méně vyloučen. Stěžejními prameny jsou kniha *Cosa Nostra*, která vznikla ve spolupráci novinářky Marcelle Padovaniové a soudce Giovanniho Falconeho, který zde líčí své poznatky o mafii a boj s ní, a kniha *Zbohom, Cosa Nostra* od Pina Arlacchiho, která je životopisem významného představitele Cosa Nostry Tommasa Buscetty, jednoho z prvních mužů cti, kteří se rozhodli vypovídat proti své organizaci. Dalším důležitým pramenem je kniha od novináře Jaroslava

¹ Například dnes již kultovní počítačová hra českých tvůrců *Mafia*.

² Pojmenování bylo například použito jako název známého koprodukčního seriálu z 80. let o komisaři Cattanim bojujícím se sicilskou mafii (*La Piovra*, 1984, koprodukce Itálie/Francie/Rakousko/Španělsko, režie Damiano Damiani).

Boučka *Chobotnice, příběh sicilské mafie*, která obsahuje nespočet faktů a detailních popisů událostí z historie Cosa Nostry. Dalšími zdroji jsou pak díla italských, ale i světových historiků a sociologů.

Cílem mé práce je objasnit podmínky, které poskytovala Sicílie pro vznik tak silné organizace a pochopit její význam a co zapříčinilo její obrovskou moc a vliv na společnost. Zaměřím se na její historii a vývoj, který budu sledovat do 80. let 20. století, kdy proběhlo několik významných procesů s představiteli Cosa Nostry a veřejnost se dozvěděla téměř vše o jejím fungování a existenci. Také se budu věnovat vnitřnímu uspořádání organizace a jejím zákonům. Právě struktura a přísná pravidla, jejichž porušení se trestá smrtí, jsou jedním z důležitých faktorů, které dělají Cosa Nostru tak výjimečnou. Aby byly plně srozumitelné veškeré souvislosti, budu se v první kapitole věnovat rovněž dějinám Sicílie, protože právě rozmanitá historie ostrova položila základní kámen celé Cosa Nostře.

2. Sicílie do sjednocení Itálie

Prvními historicky zjištěnými obyvateli ostrova byli Elymové, později se objevili Sikanové a Sikelové. Sikelové, od nichž je odvozen název ostrova, nakonec v 11. století př. n. l. celý ostrov ovládli³. V této době ještě patřila Sicílie k úrodným oblastem starověku⁴. Období vlády Sikelů můžeme v podstatě považovat za první a poslední svobodný státní útvar na ostrově. Od této doby až do dnes nebude již Sicílie nikdy samostatným suverénním státem.

V 8. století př. n. l. přišli na ostrov řečtí kolonisté, kteří považovali místní obyvatelstvo za otroky. Sikelové se proto stáhli do vnitrozemí. Vnitrozemní oblasti Sicílie byly vždy velmi špatně dostupné a proto se do nich i v pozdějších dobách budou uchylovat Sicilané, kteří budou chtít být z dosahu státní moci.

Za vlády Říma postavení Sicilanů nebylo lepší. Většina byla prodána do otroctví a ze strany úředníků a správců dosazených Římem docházelo k rozkrádání majetků a půdy, o čemž nám například přinášejí svědectví Cicerovy Řeči proti Verrovi. V římské době tak začal hospodářský úpadek Sicílie, způsobený několika faktory. A to nešetrným hospodařením římských úřadů a četnými povstáními otroků⁵, která vzápětí vyvolala tvrdé správní reformy.

V první polovině 6. století n. l. ostrov bez větších problémů obsazují Byzantinci. Byzantští císaři zde vládli tvrdou rukou, popravovali své odpůrce, zabavovali církevní majetky – většina půdy byla tehdy v držení papeže a některých biskupů. V roce 827 vypuklo povstání proti byzantské nadvládě. Povstání ale bylo poraženo a jeho vůdce uprchl do Tunisu, kde navrhl místnímu vládci z dynastie Aghlabovců, společné tažení na Sicílii proti Byzantincům. Arabské vojsko se sicilskými povstanci se ještě téhož roku vylodilo u Mazzary, kde porazilo byzantského generála, a postupovalo vítězně dál. Roku 901 padlo poslední město v držení byzantského vládce.

Vítězstvím Arabů se Sicílie silně arabizovala. Začaly zde platit muslimské zákony, úředním jazykem se stala arabština, platilo se arabskými mincemi a celkově začaly do sicilské kultury

³ Od jména prvního sikelského krále *Itala* se odvozuje pojmenování celého poloostrova. (Urbanová a Blažek 2008)

⁴ Pěstovalo se víno, obilí, ovoce a olivy – plodiny typické až do dnešní doby, bohužel ale díky poklesu srážek způsobeného úbytkem lesů a následným ochuzením půdy, nebyla jejich produkce již v dalších stoletích tak výrazná. Ve starověku zabíraly lesy asi polovinu ostrova, dnes je to asi pět procent plochy. (Astarita, Mezi vodou slanou a svěcenou: dějiny jižní Itálie 2006)

⁵ Ve druhém století př. n. l. zde došlo k prvním dvěma povstáním otroků v celé římské říši. Také největší vzpoura otroků vedená Spartakem byla spjata se Sicílií. Spartakus na ní chtěl odvést své vojsko a plánoval zde nábor nových členů povstání. K tomu však nakonec nedošlo. (Bouček 1992)

pronikat arabské zvyky. Díky mísení dvou zcela odlišných společností – jedna založena na křesťanské tradici a druhá na muslimské, získal ostrov svou jedinečnou podobu, která se dochovala dodnes, jak v architektuře, zvycích, v jazyce, tak v geografických pojmenováních⁶. V Palermu bylo vystavěno na sto mešit a stalo se po Káhiře a Córdobě třetím největším arabským městem.

V polovině 11. století arabská nadvláda končí. Na Sicílii se vylodili Normané v čele s rytířem Rogerem. Normané nezanechali na ostrově výraznější stopy, zajímali se pouze o moc a majetek. Přijali místní jazyk i kulturu. Ač vrátili na Sicílii křesťanství, stále se platilo arabskými mincemi vyobrazujícími Alláha. Arabština zůstala úředním jazykem a do státních úřadů byli najímáni arabští úředníci. Normanští vládci nedělali rozdíl mezi křesťany a muslimy, tolerovali všechny, kteří platili. Svým velitelům a přívržencům propůjčoval Roger půdu, čímž ustanovil první sicilskou šlechtu. Původní sicilské šlechtické rody jsou tak normanského původu.

Koncem 12. století získali Sicílii sňatkem Štaufové⁷. V době jejich vlády stoupal v celé Itálii význam měst a Itálie tak velmi bohatla, na rozdíl od Sicílie. Sicilská města dosud neobdržela práva na obchod. Ten tak byl v rukou kupců z Pisy, Janova a Benátek, čímž mřilo do sicilské pokladny mnohem méně peněz, než kdyby byl obchod v rukou samotných Sicilanů, a zároveň se tak Sicílie stávala závislou na cizích městských státech.

Vláda Štaufů končí v roce 1266 bitvou u Beneventa, která byla vyústěním mocenských bojů o Sicílii, do kterých výrazně zasáhl papež dělající si na ostrov nárok jako na papežské léno. Karel z Anjou, podporovaný papežem, v bitvě porazil Manfreda Sicilského a Sicílie tak upadla pod tvrdou vládu francouzských Anjouovců. Karel zavedl vysoké daně a sicilským statkářům zabavoval statky, které rozdával Francouzům. Na ostrově působilo početné francouzské vojsko, které se k místním obyvatelům chovalo násilně. Francouzská vláda byla nenáviděná a lid nespokojený. Vše vygradovalo v jedno z největších povstání v dějinách Sicílie nazývané *Sicilské nešpory*. Povstání začalo v Palermu na Velikonoční pondělí 1282 před kostelem Santa Maria di Gesu, kde se shromáždilo místní obyvatelstvo k oslavám. Francouzští vojáci přítomné prohlíželi, zda nemají zbraně a jeden z nich nevhodně sáhl na

⁶ Arabského původu jsou například názvy měst *Alcamo*, *Caltagirone*, *Marsala* a třeba město *Castrogiovanni* vzniklo z arabského pojmenování *Kasr-Jání*. (Bouček 1992)

⁷ Jindřich VI. z dynastie Štaufů se roku 1186 oženil s vnučkou rytíře Rogera, dcerou prvního sicilského krále Rogera II., Konstancí Sicilskou. (Louda a Maclagan 1995)

nevěstu jednoho účastníka oslav. Popis této části se v různých pramenech trochu liší. V některých jde o nevěstu sicilského šlechtice, v jiných o nevěstu chudého rolníka. Několik verzí má i ono chování vojáka k dívce, které se pohybuje od nevhodného dotyku až po znásilnění. Dále už se popis události sjednocuje. Muž na urážku své snoubenky reaguje probodnutím dotyčného vojáka, což vyvolá útok přihlížejícího davu na francouzské vojáky, kterých je následně pobito na dvě stě. Krveprolití před kostelem vyvolalo ve správní oblasti Palerma hon na Francouze a všechny profrancouzské obyvatele. Během několika dní bylo zabito na dva tisíce lidí. Povstání se rychle šířilo a bylo jediným v historii Sicílie, které pomohlo bez cizí pomoci svrhnout nenáviděnou vládu. Někteří historikové ho považují za pečlivě připravené⁸ a tím je také někdy považováno za počátek sicilské mafie⁹. Dle jiných názorů, ke kterým se přikláním i já, šlo však o živelnou revoltu, která byla vyústěním dlouhodobé nespokojenosti a událost z Velikonočního pondělí jen pustila ven emoce obyvatel a byla roznětkou pro následné povstání. V Palermu byl svolán parlament, který město ustavil republikou. V obcích byli voleni *kapitáni lidu* a později byla vytvořena jednotná federace měst a obcí podporujících revoltu. Cestu ke svobodné Sicílii narušily ale intriky sicilské šlechty, která pro potlačení povstání navázala kontakt s aragonským králem Petrem III, který si mohl nárokovat Sicílii díky svému sňatku s dědičkou Štaufů. Ještě téhož roku se Petr III. vyločil na ostrově. Nejprve bylo potlačeno lidové povstání a rozpuštěn parlament. Následovaly boje trvající čtyřicet let, které upevňovaly moc Španělů. Část šlechty stále podporovala Anjouovce. Nakonec Španělé zvítězili a Sicílie tak opět získala cizí vládu v čele s místokrálem, který se zodpovídal přímo Madridu.

Vláda Španělů izolovala Sicílii od vývoje v Itálii a uvrhla ji v chaos, čímž se začala prohlubovat zaostalost ostrova. Zákony vydávané madridskou vládou neměly na ostrově velkou sílu, ve městech rostla korupce, vše se dalo koupit. Justice byla svěřena do rukou šlechty, která nově nabytou moc využívala ke svému obohacování. Venkovští obyvatelé byli vykořisťováni a vztahy byly určovány zvykovým právem, kde hrála zásadní roli *vendeta*¹⁰ a zákon mlčení *omerta*, jehož porušení se trestalo smrtí. Bohaté rodiny statkářů si udržovaly vlastní ozbrojené oddíly a veškeré neshody se tak řešily násilím. Vnitrozemí a horské oblasti,

⁸ (Bouček 1992)

⁹ K tomuto povstání se také vztahuje jedna z možných variant vysvětlení slova *mafia*, jehož původ není zcela jasný, a to ta, že se jedná o zkratku počátečních písmen hesla „*Morte ai Francesi, Italia anela*“ (Smrt Francouzům, Itálie vydechni). (Dickie 2009)

¹⁰ Výraz pro krevní mstu v oblasti Itálie, Sicílie a Korsiky. Vendeta byla odpovědí nejen na vraždu, ale i na urážku na cti, pomluvu a další menší prohřešky. Vendeta mohla trvat i několik let až generací a vztahovala se na celé rody. (Nové Universum, všeobecná encyklopedie 2003)

kam ruka zákona téměř vůbec nedosahovala, ovládali bandité. Na ostrově stoupal počet vražd, únosů, vypalování hospodářství. Díky tomu, že soudní moc byla mimo města plně v rukou šlechty, neměl španělský dvůr možnost proti stoupající kriminalitě výrazně zakročit a ani nechtěl. Španělé si byli vědomi podpory místní šlechty, kterou potřebují k udržení Sicílie a neměli nejmenší zájem si ji nepřátelit. Každodenní život venkovských obyvatel byl v rukou banditů a šlechty. Od 16. století hráli na venkově důležitou roli tzv. *gabeloti*, správcové panství, které si šlechta najímala, aby spravovali její majetek, když se stěhovala do výstavních městských paláců v Palermu. Gabeloti tvořili prostředníky mezi venkovany a státní mocí, čímž získávali obrovskou moc.

Roku 1714 skončila válka o španělské dědictví a na sicilský trůn díky poválečným machinacím nastoupila neapolská větev Bourbonů. Za jejich vlády se společenská a vnitropolitická situace nijak výrazně nelišila od předchozího období španělské nadvlády. Rostla korupce, docházelo k inflaci a znehodnocování měny a všeobecnému zadlužení. Izolace vnitrozemí se prohlubovala, tím docházelo k narůstání moci gabelotů a rozšiřování banditismu. Většina sicilské půdy patřila šlechtě, která ji gabelotům pronajímala, aby měla na splácení svých dluhů. Pronájmy byly krátkodobé, tři nebo šest let, což vedlo k čím dál větší devastaci zemědělství. Krátkodobí nájemci neměli k půdě vztah, neměli zájem investovat do modernizace hospodářství, jen se snažili za dobu svého nájmu získat, co nejvíce peněz. Docházelo tak ke kácení už tak chudých lesů, k hromadnému vybíjení dobytka a k vykořisťování malých zemědělců, kteří hospodařili na feudální půdě. Feudální systém se na Sicílii udržel až do sjednocení Itálie. Bourbonská vláda se ho nesnažila zničit, jak tomu činila například v Neapolsku, protože si byla vědoma výhod, které jí na ostrově poskytuje. Sicilští feudálové byli pro neapolskou vládu levnější než královští správci, ale co bylo zásadnější, jejich moc byla velkou oporou proti snahám o sicilskou nezávislost. Každý šlechtic si udržoval své vlastní vojenské oddíly, kterými násilně prosazoval a utvrzoval svou moc. Později si své vlastní ozbrojené skupiny začali vytvářet i gabeloti, kteří své vojáky verbovali mezi bandity. Své zájmy tak gabeloti prosazovali za pomoci mužů stojících mimo zákon, což vedlo k nárůstu kriminálních činů na ostrově. Bandité unášeli šlechtice a žádali pak za ně výkupné, kradli celá stáda dobytka, za která rovněž vymáhali na majiteli peníze. Později začali vybírat poplatky za ochranu, v případě nezaplacení, či vzdoru, docházelo k vypalování usedlostí, ničení majetku, zabíjení dobytka. Těchto praktik bandité posléze využívali ve službách gabelotů. Slabý státní aparát se na nic nezmohl a na Sicílii se chopilo vlády násilí.

Stejně jako zbylou Evropou, tak i Sicílii se v první polovině devatenáctého století začal šířit zájem o národní povědomí. Pocit příslušnosti k italskému národu se šířila výhradně mezi inteligencí ve městech. Začaly vznikat různé spolky za osvobození Sicílie, za vznik jednotné Itálie a za vyhlášení ústavy. Postupně se tyto ideje začaly šířit i mezi venkovské obyvatelstvo. Veškeré snahy pak vyústily v lednu roku 1848 k sicilskému revolučnímu povstání¹¹. Ačkoli většina vesničanů nevěděla, co to je Itálie¹² nebo co znamená slovo ústava, účastnili se povstání hlavně ze snahy zlepšit své sociální podmínky. V očích venkovského obyvatelstva bylo toto povstání a veškeré snahy národních spolků, jen způsobem, jak svrhnout nenáviděnou vládu.

Ve městech a obcích propukaly hladové bouře, v čele mnoha povstaleckých skupin stanuli bandité se svými druhy, kteří si dokázali vynutit poslušnost, správu jednotlivých měst řídily revoluční výbory složené z členů významných opozičních rodin. Byl svolán parlament, který sesadil bourbonského Ferdinanda II. Vlajku s lilii Bourbonů nahradila italská trikolora se symbolem Trinakrie¹³. Revoluční vláda se však zmítala v konfliktech, které odrážely komplikovanost celé sicilské společnosti. Dlouhá staletí cizích nadvlád, vleklé spory mezi rody a tradice krevní msty, zkorumpovanost a touha po moci a majetku, to vše vedlo k neschopnosti sjednotit se v názorech. Sicilská revoluce tak skončila stejně jako mnoho předchozích povstání v historii ostrova. Baron Riso, vlivný představitel národních konzervativců, pochopil, že většího zisku dosáhne, přidá-li se nyní na stranu Bourbonů. Spojil se s bandity Micelim a Scordatem, vůdci dvou povstaleckých skupin, a začal vyjednávat s generálem bourbonských vojsk. Ozbrojené bandy Miceliho a Scordata obsadily strategické pozice a bourbonská armáda pak bez větších problémů za asistence barona Risiho vstoupila do Palerma. Bourbonský generál Filangieri se stal guvernérem a bandité Miceli a Scordato získali licence výběrčích daní. Porážka sicilské revoluce znamenala nástup zločineckých živlů do významných vládních funkcí¹⁴ a příslušníkům venkovských zločineckých band otevřela dveře do hlavního města. Na venkově pak ještě více sílil vliv gabelotů. Vládní opozice ale na

¹¹ Jednalo se o první lidové povstání tzv. jara národů a zároveň největší revoluční hnutí v dějinách Sicílie. (Procacci 1997)

¹² Mnozí venkované se domnívali, že zkomolená verze názvu nového státu (l'Italia) *La Talia*, je jméno manželky nového krále. (Bouček 1992)

¹³ Antické označení Sicílie, které si vysloužila díky svému tvaru se třemi rohy. Trinakrie je znázorněna jako třínohé stvoření s hlavou medúzy, resp. Gorgony z řecké mytologie. Nejstarší vyobrazení se objevuje na Syrakuských mincích ze 4. st. př. n. l. (Gambetta 1993)

¹⁴ Například bandita Chinnici byl ve městě Misilmeri pověřen bojem proti zločinnosti a politické opozici. (Bouček 1992)

ostrově nadále tajně fungovala a plánovala další povstání. To vypuklo v dubnu roku 1860 v Palermu čistě jako městská revolta, brzy na to se ale o povstání doslechli obyvatelé venkova a znovu se chytli příležitosti zlepšit své životní podmínky. V té samé době podnikal své plány o sjednocení Itálie revolucionář Giuseppe Garibaldi, který se rozhodl navázat na starou Mazziniho¹⁵ ideu učinit Sicílii základnou pro osvobození a sjednocení Itálie a začít zde povstání. Garibaldi se na ostrově vylodil několik týdnů po začátku povstání v květnu 1860 a k jeho oddílu povstalců čítajícím asi tisíc mužů se připojila většina sicilské společnosti napříč jejími vrstvami. Povstání bylo úspěšné a Garibaldi se svými přívrženci zvítězili a dosáhli svržení Bourbonů. Nadšené obyvatelstvo oslavovalo vítězství, problém nastal s dalším směřováním svobodné Sicílie. Sicilané oslavovali Garibaldiho jako svého hrdinu a nového vůdce, ten však neměl žádný pevný program pro osvobozený ostrov. Začal slibovat obyvatelstvu rušení některých daní a rozdělení půdy mezi rolníky, což vyděsilo sicilskou šlechtu, která by mohla přijít o svou moc, a obrátila se na piemontskou vládu¹⁶ s žádostí o rychlé připojení Sicílie. Piemontský premiér Cavour byl žádostí zaskočen, zprvu se totiž počítalo se sicilskou autonomií a obnovením ústavy, posléze však pochopil, že při dalším sjednocování Itálie může být podpora sicilské elity ku prospěchu. Na podzim roku 1860 bylo uspořádáno referendum, ve kterém se 99,5 procenta sicilských voličů vyjádřilo pro připojení ostrova ke sjednocené Itálii. Většina Sicilanů však nechápala pravý význam tohoto referenda. Domnívali se, že se vyslovují pro zrušení Bourbonského státu a pro sicilskou autonomií, kterou si vybojovali. Brzy nastalo hořké prozření. Piemontská vláda v Turíně na základě referenda přistoupila k úplnému připojení Sicílie, která byla rozčleněna na šest regionů (zcela nerespektujících jakékoli dosavadní historické a kulturní hranice ostrova) a celá pak podléhala přímo piemontské ústřední vládě. Přestal existovat jednotný sicilský správní orgán a ostrov byl řízen úředníky ze vzdáleného Turína. Sicilané se nedočkali své autonomie, ani Garibaldim slibovaného přerozdělení půdy mezi prosté obyvatele, zato nastalo zvýšení daní a kromě jiných nepopulárních reforem byla také zavedena povinná vojenská služba, jejíž existenci nesli ostrované velmi těžce. Chápali ji jako útok na svou svobodu, nikdy v historii Sicílie neexistovala povinná vojenská služba. Mladí muži přechali do hor a přidávali se k banditům, aby nemuseli rukovat a čerstvé maminky narození syna mnohdy úřadům zatajovaly a hlásily,

¹⁵ Giuseppe Mazzini (1805 – 1872); člen tajné organizace karbonářů, zakladatel spolku Mladá Itálie s cílem sjednocení Itálie (Procacci 1997)

¹⁶ V oblasti Piemontu, součást Sardinského království, ve městě Turín, sídlila centrální vláda sjednocené Itálie. Z Piemontu vyšly jedny z prvních snah o sjednocení Itálie, které měly podporu vládoucí Savojské dynastie, z níž pak pocházel první panovník Itálie Viktor Emanuel II. (Procacci 1997)

že se jim narodilo děvče. Rozčarování z nového politického uspořádání bylo tak silné, že na Sicílii vznikala další lidová povstání, avšak centralizovaný stát nedbal důvodů vzniku, ba ani se nezajímal. Povstání byla vždy násilně potlačena a vláda se rozhodla dalším revoltám zabránit posílením vojenských jednotek na ostrově.

Sicílie tak ani nyní v novém státě nezískala zaslouženou pozornost, která jí byla po staletí upírána. Správa byla řízena lidmi, kteří na Sicílii ani nikdy nebyli, o jejích obyvatelích věděli pramálo, nerozuměli jejich jazyku, který považovali za prapodivný, ačkoli v sicilském dialektu jsou psány nejstarší italské básně z antického období, a stejně tak pohlíželi i na samotné Sicilany. Infrastruktura se na ostrově budovala minimálně, hospodářství nijak výrazně nevzkvétalo, průmysl v podstatě neexistoval. Pokud se naskytla komodita, na které se dalo vydělat, obchod s ní byl vždy v rukou mocných klanů, které se začaly utvářet kolem vlivných gabelotů, a jejichž vliv neustále rostl a pronikal do všech sfér společenského života. A právě do tohoto období po sjednocení Itálie můžeme umístit vznik mocné organizace nazývané mafie, respektive Cosa Nostra.

3. Vznik Cosa Nostra jako zločinecké organizace a její postavení ve sjednocené Itálii

Jak bylo řečeno v závěru předchozí kapitoly, vznik Cosa Nostra jako mocné zločinecké organizace je řazen do období vzniku samostatného italského státu. Je spjat s mocnou vrstvou obyvatel nazývaných gabeloti, kteří tvořili prostředníky mezi prostým obyvatelstvem a státem. Venkované hledající pomoc a pozornost, kterou jim stát neposkytoval, se zcela logicky obraceli na nejvlivnější osoby ve své vesnici a díky této důvěře se gabeloti stávali jakýmsi samozvanými a téměř neomezenými vládci. Jejich „vláda“ se nacházela zcela mimo oficiální zákony. Brali do svých rukou i soudní moc, která se omezovala na zvykové právo založené na vendetě a omertě. Pokud chtěl stát zasáhnout do jejich nezákonného jednání, byly jeho snahy zastaveny mlčením. Nikdy neexistovali žádní světci, pokud se nějaký objevil, začal posléze měnit výpovědi nebo záhadně zmizel. Moc gabelotů byla vystavěna na strachu lidí se jim vzepřít, ale zároveň také na trýznivých sociálních podmínkách obyvatel, kteří chápali, že ač nezákonně, dokážou jim gabeloti poskytnout lepší oporu v různých životních situacích než samotný stát.

Kolem gabelotů se začaly vytvářet skupiny lidí, kteří společně páchali zločiny k vlastnímu obohacování. Začaly se utvářet klany. Se sjednocením státu se jim otevřely brány Palerma, Corleone, Trapani a dalších větších měst ostrova. Zde získaly nové pole působnosti. Ve městech se soustředil, sice omezený, ale existující, zahraniční obchod, na kterém se dalo hodně vydělat. Byla zde tvrdá konkurence a jednotlivé klany se ho snažily ovládnout, co nejvíce. John Dickie, tak například ve své knize *Cosa Nostra, dějiny sicilské mafie* řadí vznik Cosa Nostra do bojů o ovládnutí obchodu s citrusy, které tvořily jeden z hlavních vývozních artiklů Sicílie 19. století. V Palermu závratně stoupal počet vražd a zmizení osob.

V této době se také začala tvořit struktura celé organizace, kterou společnost označovala jako *mafie*, ale samotní členové, kteří se označovali jako *muži cti*, ji nazývali *Cosa Nostra* (Naše věc)¹⁷. Jednotlivé klany začaly kooperovat ve své ilegální činnosti. V množství je síla a tak nová organizace začala pomalu ovlivňovat chod celé společnosti tím, že pronikala do státních úřadů a místní politiky. Samotní muži cti nevstupovali do politiky přímo, jen si zavazovali jednotlivé politiky a uzavírali s nimi pro obě strany výhodné obchody. Například velmi dobře fungovalo kupčení s volebními hlasy. Dodnes se tento jev v italské politice označuje jako *clientelismo*. Přesněji to znamená, že politik je zavázán svému klientovi, představiteli mafie, a

¹⁷ Tak to uvádí Tommaso Buschetta, jeden z prvních členů Cosa Nostra, který se po svém zatčení rozhodl mluvit, v knize *Sbohom, Cosa Nostra* od P. Arlacchiho; J. Bouček ve své knize *Chobotnice, dějiny sicilské mafie* uvádí, že muži cti organizaci nazývali prostě *La Cosa* (Věc).

bere na sebe povinnost své klienty chránit a krýt je, pokud se ve svém jednání dostanou do rozporu se zákonem. Pozice mužů cti jako šedých eminencí na politickém poli pro ně byla výhodnější než se politiky účastnit přímo. Pokud došlo k prohře některé strany, mohli bez sebemenších problémů přejít na druhou stranu a své obchody vést dál, jen s jiným společníkem. Díky zákonu omerty měli jistotu, že takovéto převlékání kabátů jejich činnost nijak neohrozí. Síla Cosa Nostra byla a je v její schopnosti dokonale se přizpůsobit jakékoli politicko-spoločenské situaci.

3.1 Mafie a její vstup na politickou scénu

V roce 1876 zvítězili v italských volbách liberálové, kteří se označovali jako levice. Největšího vítězství dosáhli na Sicílii, kde jejich zisk čítal 44 ze 48 poslaneckých křesel. Liberálové byli výjimeční demagogové a uměli navazovat výhodná politická spojení. Jejich vláda byla ukázkovým příkladem výše popsaného klientelismu. Jedním ze zásadních liberálů byl někdejší sicilský revolucionář Francesco Crispi, který v osmdesátých letech 19. století stanul v čele italské vlády.

Jeho snahou bylo dohnat ekonomiku ostatních evropských zemí, které patřily ke koloniálním mocnostem. Domníval se, že za svou ekonomickou úroveň vděčí právě svým koloniím, ze kterých státy získávaly četná bohatství. Pro svou koloniální expanzi vytvářel silně vojenský stát. Pro uskutečnění koloniálních plánů bylo třeba hodně peněz. Vláda zvýšila daně, na což opět nejvíce doplatil chudý jih Itálie.

Sicilané s Garibaldim bojovali za svobodnou Sicílii. Jaké bylo jejich zklamání a rozhořčení, když zjistili, že sice svůj ostrov osvobodili od Francouzů, avšak opět se dostali pod správu cizí země. Apeninský poloostrov byl sice sjednocen v jeden stát, ale kulturní rozdíly mezi jednotlivými regiony byly značné, obzvláště pak Sicílie byla velmi odlišnou oblastí. Bylo to dáno jednak geografickou izolovaností, kontakt mezi pevninou a ostrovem nebyl v minulosti bez technických možností dnešní doby tak výrazný, a také silným vlivem arabského světa. Arabové na Sicílii zanechali nesmazatelné stopy. Ať už jde o jazyk, sicilština má ve svém slovníku mnoho slov, která byla přejata z arabštiny, architekturu, mozaiky, květinové vzory nebo třeba gastronomii. Patrný vliv je zde i v neverbální komunikaci, mnoho používaných gest na Sicílii je typických pro severní Afriku. Oproti pevninské Itálii je zde patrná umírněnost v gestikulaci a veškeré projevy emocí nejsou tak výrazné jako bývají v jiných částech Itálie.

Budováním armády a jednostranným zaměřením vlády na zisk kolonií, čímž docházelo k obrovskému zásahu do státních financí, se dostala Itálie v roce 1893 do těžké hospodářské krize. Na burze nastal pokles cenných papírů, což vyvolalo vlnu krachů mezi podniky, a země se začaly šířit stávky. Na Sicílii, která byla především zemědělskou oblastí, prudce klesly ceny zemědělských výrobků a stoupl pachtovné. Kromě toho tu byly stávky posíleny nespokojeností obyvatel se státním uspořádáním vůbec (viz minulý odstavec) a začaly zde vznikat jakési svazy pracujících, *fasci dei lavoratori*. Tyto svazy neměly jednotný program, některá se podobala spíše cechům – ze společné pokladny šla pomoc nemocným, vdovám atd. Jiné byly spíše politickými hnutími vedenými socialisty. A právě socialisté nyní získávali velmi na popularitě, což nebylo pro vládnoucí třídu dobré, a zde se naskytla příležitost využít pomoci mafie ve vládních službách. Mafie se sice tvářila, že ochraňuje slabé před vládou, avšak vždy jednala hlavně z touhy po moci a zisku. Proto jí nečinilo sebemenší problém, zastrasováním a násilím zasahovat proti stávkujícím dělníkům a rolníkům. Prvním mafií zavražděným socialistickým předákem, organizátorem první velké rolnické stávky, byl Bernardino Verro. Byl zatčen za organizování oné rolnické stávky, ale po propuštění z vězení založil rolnický spolek Federace půdy. Spolek byl posléze úřady zakázán a Verro, aby se vyhnul zatčení, odecestoval do zahraničí, kde pobýval několik let. Po návratu mu mafie několikrát vyhrožovala a snažila se ho i uplatit, aby zanechal svých protivládních aktivit. Nic z toho nepomohlo, a proto byl nakonec zavražděn.

Rolnické stávky stále pokračovaly a narůstaly do nebývalých rozměrů. Premiér Crispi se je rozhodl potlačit silou a vyslal na ostrov armádu čítající 30 000 mužů. Způsob Crispiho vlády si vyžádal četnou kritiku a Crispi dokonce přišel o křeslo premiéra. Na Sicílii byl pro neutichající rolnické bouře vyhlášen výjimečný stav a nastal chaos. Crispi toho využil k uspořádání předčasných voleb, které vyhrál díky manipulaci s volebními hlasy. Ze seznamu voličů byli například pro negramotnost vyškrtnuti vysokoškolští profesori nebo se na nich objevovala jména zemřelých či neexistujících voličů, to vše samozřejmě za pomoci mafie.

Snahy mafie v politice se omezovaly jen na zisk a moc a k tomu bylo třeba, aby se společenské upořádání na Sicílii příliš neměnilo. Díky politikům, kteří jí byli zavázáni, se snažila vždy zastavit jakékoli možné změny. Byly časté případy, kdy někteří politikové působili ve vládě desítky let, během nichž ani jednou na poslaneckém zasedání nevystoupili a angažovali se jen při hlasováních, týkajících se zejména reforem, které by výrazně ovlivnily chod Sicílie. Mafie tak například bránila výstavbě železnic a silnic, přišla by tak o svůj monopol na dopravu povozy a mezky, který se dal jednoduše kontrolovat a který, jako jediná

možná přeprava zboží a materiálu po ostrově, byl zdrojem značného výtěžku. Ze stejného důvodu se snažila mafie bránit vstupu italského kapitálu na Sicilský trh. Stejně tak návrhy zákonů týkajících se práce dětí a žen v sirtých dolech, na které měla mafie na Sicílii rovněž monopol, neprošly hlasováním nebo se v praxi zcela přehlížely.

Skutečnost, že sicilská mafie nestála o změny, pak připravila Crispiho, společně s porážkou italské kolonizační armády v Somálsku, v roce 1896 definitivně o křeslo premiéra, když si rozhněval většinu sicilských poslanců zemědělskou reformou, kterou vyhlásil bez jakékoli konzultace s vládou. Reforma měla nevyužitou půdu rozlehlých latifundií rozdělit na malá hospodářství a prodat či pronajmout drobným zemědělcům bez dalších prostředníků. Tím by se zcela narušil systém pronájmů půdy správcům, který na Sicílii fungoval a poskytoval mafii oporu, díky svému přímému vlivu na venkovské obyvatelstvo.

S politiky mafie se dostal do sporu i další sicilský předseda italské vlády Antonio di Rudini. Domníval se, že problémy na Sicílii vyřeší ustavením regionální autonomie, pro její zřízení jmenoval zvláštního sicilského regionálního komisaře, kterým se stal Giovanni Gondronchi. Gondronchi byl pro tuto myšlenku velmi zapálen, avšak pocházel ze severní Itálie a poměrům na Sicílii nerozuměl. Byl zcela šokován skutečností, že mafie dokázala proti myšlence autonomie zmobilizovat většinu místních obyvatel a zcela nechápal, proč Sicilané nyní odmítají nabízenou autonomii a zemědělskou reformu, tedy dva hlavní požadavky, za které bojovali při sjednocování Itálie a následně i v dalších letech po sjednocení.

Na konci 19. století již bylo v celé Itálii díky různým studiím a publikacím známo, že oblasti na Sicílii ovládá mafie. Vláda, se ale tomuto jevu nijak nevěnovala, jelikož se soudilo, že se jedná jen o boje o moc v lokálním měřítku. Itálie pak prožila velký šok, když se ukázalo, že vliv mafie dosahuje celostátního měřítka. Vazby na nejvyšší politickou sféru byly odhaleny v aféře týkající se *Banco di Sicilia*, která vyšla napovrch v roce 1893 díky vyšetřování vraždy jejího někdejšího ředitele *Emanuela Notarbartola*. Banka se začala potýkat s množstvím bankrotů svých klientů a narůstal počet dlužníků. Do čela Banco di Sicilia byl jmenován právě Notarbartolo, aby zjistil příčiny. Během svého šetření objevil řadu finančních nesrovnalostí. Machinacemi s nekrytými úvěry byly financovány volební kampaně politických klientů mafie. Odhalení nelegálních bankovních operací vyvolalo tlak mafie na odvolání nepohodlného ředitele banky. Notarbartolovi bylo vyhrožováno a nedlouho poté dobrovolně odstoupil ze své funkce. Problém se zdál být vyřešen.

Ale Notarbartolo se po krátké době mlčení rozhodl přiznat a napsal dopis přímo ministru financí, kde podrobně popsal nezákonné využívání kapitálu banky a přímo jmenoval osoby, které z této nelegální činnosti těžily. Největší díl viny podle Notarbartola připadal na kápa mafie ve městě Caccamo Raffaela Palizzola, který byl několik let guvernérem banky a poslancem italského parlamentu. Kapitálu banky měla využívat k obchodním i soukromým účelům a ke korumpování úředníků a podplácení voličů. V únoru 1893 byl Notarbartolo při cestě vlakem ubodán k smrti dvěma najatými zabijáky. Palizzolo byl jako jediný obviněn z objednávky této vraždy. Vyšetřování trvalo deset let, během nichž se ztratily spisy a důkazní materiál z policejního ředitelství v Palermu a případ byl pak následně přemístěn k vyšetřování mimo Sicílii. Když byl nakonec Palizzolo odsouzen na třicet let vězení, svědkové v dovolacím řízení změnili výpovědi a Palizzolo musel být propuštěn.

Propuštěním Palizzola byla skončena i celá aféra Banco di Sicilia, na které je výborně vidět vliv mafie. Dalo by se říci, že se jedná o ukázkový příklad jejího jednání. Existuje nelegální činnost, v které je mafie zainteresována, někdo tuto činnost objeví, je mu vyhrožováno a dotyčný ustoupí. Pokud neustoupí, následuje smrt. Je-li v následném vyšetřování odsouzen člen mafie, případně osoba jí velmi blízká a prospěšná, dochází k manipulování trestního řízení – ztráta důkazů, změny výpovědí svědků nebo jejich zmizení, případně záhadná neexistence jakýchkoli svědků.

K výraznému upevnění pozice mafie v politické sféře došlo během vlády premiéra Giovanniho Giolittiho v letech 1903-1905, s několika přestávkami pak až do 1914. Stejně jako většině předchozích premiérů mu šlo pouze o podporu bloku sicilských poslanců v parlamentu, skutečné zájmy Sicílie pro něj nebyly důležité. V sicilské politice neplatily žádné ideje, neexistoval žádný politický program, veškeré politické zájmy se soustředily kolem vlivných politiků, „klientů“ mafie, která tak prosazovala své.

3.2 Mafie a fašistická Itálie

První světová válka, do které se Itálie zapojila v roce 1915 na straně států Dohody, byla delší, než kdokoli předpokládal a ač byla pro Itálii vítěznou, bylo to velmi hořké vítězství. Potřeby armády ve válečných letech doslova zruinovaly italskou ekonomiku. Zejména italský jih se Sicílií se po ukončení války probudil do ještě většího zoufalství a bídy, než v které žil před válkou. Krachovaly podniky, zavíraly se továrny a italská společnost se začala bouřit, sílily odbory v rukou socialistů, konaly se protesty a stávkové. Italská ekonomika upadla do hluboké krize a koncem roku 1921 začaly krachovat i banky. Díky vysoké nezaměstnanosti ubývalo členů odborů a tím slábla i moc socialistů. Uvnitř vládnoucí socialistické strany se objevily

rozpory v názorech na řešení hospodářské situace a strana se rozpadla na několik menších stran.

Oslabení socialisté ztráceli v očích veřejnosti na důvěře a jejich premiér se zdál být nyní mužem minulosti, mužem předválečného světa. Itálie potřebovala znovu nastolení pevného řádu. „*Bylo třeba najít energičtějšího muže s odvážnějšími názory, který by dokázal dát zemi místo nejistoty trvalou a definitivní rovnováhu.*“¹⁸ Vhodným se zdál být Benito Mussolini, který v roce 1919 založil fašistické hnutí. Fašisté pomalu sílili a získávali na svou stranu nejen obyvatelstvo, ale i politiky a vojenské hodnostáře. V říjnu roku 1922 se uskutečnil pochod fašistů na Řím, kde Mussolini přijal od krále Viktora Emanuela III. pověření sestavit novou vládu.

Na Sicílii neměli fašisté velkou podporu. Obrat nastal přijetím zákona o přerozdělení půdy latifundistů, která ležela ladem, v létě roku 1922. Autorem zákona byl poslanec Lidové strany Giuseppe Micheli. Majitelé půdy na Sicílii se svými gabeloty se odvrátili od socialistů a nového spojence našli ve fašistech. Mafie se domnívala, že s fašistickou vládou bude moci manipulovat, jako to dosud činila s ostatními vládami. Což ale už jen z podstaty obou hnutí nebylo možné, situace by se dala přirovnat k chování dvou kohoutů na jednom dvorku. Nemožnost kooperace dobře vystihl italský spisovatel Leonardo Sciascia: „*Fašismus nemohl s mafii spolupracovat, protože sám byl mafii svého druhu – násilným uchvatitelem moci.*“¹⁹

Mafii netrvalo dlouho, než zjistila, že ve fašistickém státu není místo pro žádnou nezávislou moc. A stejně tak Mussolini brzy zjistil, že mafie by mohla výrazně omezovat jeho politické snahy, protože její postavení na Sicílii je dosti zásadní, o čemž se sám přesvědčil při své první návštěvě Sicílie v roce 1924.

Mussolini navštívil na Sicílii město Piana dei Greci, kde ho přijal starosta Cuccio Cuccia, místní kápo mafie. Situace, ve které se zde Mussolini nalézal, se mu příliš nezamlouvala. Cuccia dával najevo svou moc, velkopansky upozorňoval přihlížející, že pokud se snad v jeho městě ducemu něco stane, bude mít dotyčný viník, co dělat s ním. Když na projížďku po okolí žádal Mussolini doprovod policistů, Cuccia jeho požadavek odbyl se slovy, že v jeho společnosti se mu nemůže nic stát, protože ve zdejším kraji poroučí on a nikdo by si nedovolil jít jakkoli proti němu. To vše se dělo za souhlasného pokyvování místních fašistů a Mussolini

¹⁸ (Procacci 1997, 334)

¹⁹ (Bouček 1992, 81)

se vyskytl v situaci, kde jako pán nevypadal on, velký duce, nýbrž Cuccia. Touto zkušeností si Mussolini uvědomil, že fašisté sice mohou mít silné postavení na Sicílii, ale fakticky může za nitky tahat někdo jiný, což by mohlo v budoucnu ohrožovat postavení fašismu v celé Itálii.

Po svém návratu do Říma vyhlásil válku mafii, kterou se rozhodl zcela vymýtit. Pro boj s ní rozhodl povolat zpět do služby někdejšího policistu, působícího na Sicílii, Cesara Mori, který v době své služby tvrdě potíral mafii²⁰. Na příkaz samotného Mussoliniho začal Mori svůj nový boj s mafii zatčením Cuccia Cucii. Během následujících dvou let bylo zatčeno na necelých dvě stě kápů mafie. Mori při jejich pronásledování postupoval velmi bezohledně. Ač sám představitel zákona, jednal v rozporu s ústavou. K získání svého neváhal brát rukojmí z řad obyvatelstva, zatýkal a vydíral členy rodin mafiosů a dokonce vysídloval celé obce na Liparské ostrovy. Jeho zásahy proti mafii byly tvrdé a přinesly mu slávu a ocenění ze strany duceho. Nutno dodat, že většina zatčených kápů byla později v odvolacích řízeních propuštěna díky nedostatku důkazů.

Výše uvedené procesy se týkaly venkovské mafie, tedy mafie existující v nižších sférách státního aparátu. Po těchto procesech se rozhodl Mori zaměřit na mafii na vyšších místech. Během let služby nasbíral mnoho materiálu o významných představitelích palermské honorace a vládních úřednících. Jedním z prvních, kterého se rozhodl veřejně odhalit a spojit s mafii byl tajemník palermské organizace fašistické strany Alfredo Cucco, kterého Mori obvinil z korupce, ukrývání stíhaného mafiosa a z toho, že jako lékař vystavoval za vysoké úplatky falešná potvrzení, na základě kterých byli muži vyřazeni z vojenské evidence a vyhnuli se tak povinné vojenské službě. Materiály usvědčující Cucca Mori zaslal přímo Mussolinimu. Cucco byl zbaven své funkce a následně odsouzen. Moriho pátrání v těchto kruzích ovšem znepokojovalo některé představitele fašistické vlády a začali proti němu silně vystupovat. Samotný Mussolini dokonce Moriho varoval, že jeho tažení proti mafii má určité hranice a že vždy je zásadní zájem státu. Následně byl Mori zvolen senátorem, sám se domníval, že šlo o výraz díky za jeho práci, kterou vykonal v boji s mafii. Jednalo se však o způsob, jak ho nenápadně odstavit a přerušit tak jeho vyšetřování ve vysoké politice. Nakonec byl zcela odstraněn z Říma a byl jmenován do funkce předsedy společnosti pro zavlažování na severovýchodě Itálie.

²⁰ Ze svého místa policisty na Sicílii byl povýšen do pozice policejního prefekta v Římě, následně v Boloni, kde zasahoval i proti násilným projevům začínajících fašistů, kvůli čemuž byl následně po nástupu fašismu k moci, předčasně penzionován. (Dickie 2009)

Ve spojení s Mussoliniho potíráním mafie se někdy mluví jako o jejím zničení, což však není tak úplně pravda. Mnoho mafiosů sice emigrovalo do Spojených států a byla narušena síť klanů, avšak mafie na Sicílii existovala dál, jen omezila své podnikání a stáhla se do ústraní, kde potichu vyčkávala na svou příležitost. V této době se projevila rafinovanost mafie a její sebevědomí. Tato organizace se nesnaží vehementně držet moci a projevovat ji, ví, že tu moc má, zná sicilskou společnost, je její součástí, proto, pokud se naskytne pro ni jakkoli nepříznivé podmínky ze strany státu, je ochotna ustoupit do pozadí, protože ví, že to její postavení v místní společnosti nijak neohrozí. Sicilané mohou sympatizovat s jakoukoli politickou stranou a politickým systémem, ovšem stále zde funguje určitý pozůstatek feudálního uspořádání společnosti, kdy obyvatelé byli poslušni svému pánu a těmito pány jsou právě místní kápoové, kteří jsou v neutěšených životních podmínkách pro obyvatele tou hlavní oporou. Tato opora ze strany mafie není nezištná, avšak je na dosah, proto je její moc v podstatě neotřesitelná.

V roce 1936 vyhlásil Mussolini impérium a brzy na to navštívil podruhé Sicílii, kde vystoupil proti velkostatkářům a přislíbil další zemědělskou reformu, která měla zcela skoncovat s rozlehlými latifundiemi. Reformu však necelý rok na to odvolal, čímž pobouřil Sicilany, kteří na zemědělskou reformu čekají od sjednocení Itálie, a místo ní nastavil opatření, která omezovala nejen emigraci, ale i migraci pracovní síly v rámci státu, čímž opět na Sicílii stoupla nezaměstnanost. Sicilská společnost, včetně byrokracie, se začala od fašismu odvracet a jeho pozice na Sicílii byla velmi narušena, čímž se opět začala pomalu vracet moc do rukou mafie.

Od roku 1942 probíhalo na Sicílii mnoho odbojových akcí. Největší antifašistické útoky měla na svědomí tzv. *Dobrovolnická armáda pro nezávislost Sicílie* (EVIS), která fungovala jako ozbrojená složka ilegální separatistické organizace *Výboru pro nezávislost Sicílie* (CIS). CIS byl hlavním představitelem sicilského odboje, jehož vůdcem byl advokát Andrea Finocchiaro Aprile. Sicilský odboj byl úzce napojen na mafii a také na agenty tajných služeb USA. V lednu roku 1943 se v Casablance konala anglo-americká konference vedená Churchillem a Rooseveltem, které se zúčastnil i Aprile. Předložil zde svůj požadavek nezávislé Sicílie v poválečném uspořádání, který byl přijat, a anglo-americké velení se rozhodlo zahájit invazi svých vojsk právě na Sicílii. K hladkému průběhu invaze bylo třeba navázat spojení se sicilskou opozicí představovanou separatisty a mafii. K navázání kontaktů se sicilskou mafii se americké vojenské tajné služby rozhodly využít zatčeného kápa americké Cosa Nostry

Luckyho Luciana²¹, kterému za službu prostředníka přislíbily po skončení války propuštění z vězení.

Agenti s Lucky Lucianem odjeli v dubnu 1943 tajně na Sicílii, kde se ve městě Villalba sešli se zdejší hlavou mafie donem Calo. Luciano donovi přednesl plán Spojených států a don Calo přislíbil pomoc, ale s podmínkou, že si jeho muži budou moci nechat zbraně i po vylodění. Američané souhlasili. V tu samou dobu ujišťoval Mussolini Hitlera, že invaze spojeneckých vojsk na Sicílii je naprosto vyloučená. Ve skutečnosti byla armáda na ostrově ve zcela zuboženém stavu.

Invaze spojenců začala 10. července 1943 vyloděním na jihozápadním a východním pobřeží. Americké, britské a kanadské jednotky rychle postupovaly a 23. července bylo dobyt Palermo. Dobytí Palerma fakticky znamenal konec fašistického režimu v Itálii, Mussolini byl zatčen a italský král mu zadal podat demisi. Novým premiérem se stal maršál Pietro Badoglio, Itálie uzavřela se Spojenci příměří a vyhlásila Německu válku. Správu na Sicílii řídila až do ledna roku 1944 Spojenecká vojenská vláda na okupovaném území (AMGOT). Její vedení muselo rychle vyměnit fašistické starosty a další vysoké úředníky, a jelikož na ostrově nebyla v době spojenecké vlády povolena existence politických stran, opírala se o spolupráci se separatisty a mafií.

Jak se mafie stáhla během vlády fašistů, tak se nyní vrátila a získala ještě větší moc, než měla předtím. Zcela oficiálně a za podpory Spojenců se dostala do sicilské státní správy. Rovněž její moc posilovali statkáři, kteří sami žádali o ochranu před rolníky, kteří podnikali živelné útoky na jejich statky ve snaze vymoci si na vládě reformu o přerozdělení půdy.

Fašisté přišli o moc a separatisté se nyní mohli soustředit na svůj hlavní cíl. Podporování mafií a Spojenci teď plně bojovali za odtržení Sicílie, aby po staletích cizích vlád konečně získala svobodu. Nová italská vláda však separatistické snahy potlačovala. Byl zatčen jejich vůdce Aprile a někteří další hlavní představitelé a hnutí bylo prohlášeno za nezákonné. Separatismus po zatčení svých vůdců pomalu ztrácel na síle a začala se od něj odvracet i mafie, která poznala, že zde již nic nezíská. Pozice Sicílie v rámci italského státu byla roku 1946, kdy se také v konaném referendu obyvatelé vyjádřili pro vyhlášení republiky, stanovena

²¹ Původním jménem Salvatore Lucania (1896-1962). Pochází ze Sicílie, v jeho deseti letech se rodina přestěhovala do Spojených států. Ve dvaceti letech se stal členem gangu Five Point Gang, jehož členem byl například i Al Capone. Ve Spojených státech se angažoval zejména v pašování alkoholu a později kuplířství. (www.wikipedia.cz 2012)

vládním dekretem. Byla zřízena sicilská regionální správa, jejíž orgány získaly širokou moc ve všech oblastech, což přímo nahrávalo činnosti mafie, která se díky svým lidem ve správě stala de facto vládcem ostrova. Do dnešní doby došlo již mnohokrát k výměně úředníků a politiků, ale vliv mafie na Sicílii stále přetrvává.

4. Mafie po druhé světové válce

Po druhé světové válce se mafie začala měnit. Tak jako byla důležitým zlomem pro evropskou společnost první světová válka, tak byla zásadní i druhá. Společnost se měnila a stejně tak s ní i mafie. Doteď byla moc v rukou tzv. agrární mafie. Ta mafie, u které vše začalo. Mafie venkova, kde byl místní kápo, don, „vládcem a vůdcem“ venkovanů. Měl jejich plnou důvěru a podporu. Chodili k němu pro radu a pro pomoc, kterou mu opláceli různými službami. Klany ve městech nebyly tak početné a neměly takový vliv.

Po válce, ale nastal obrat. Hodně lidí se začalo stěhovat z chudého venkova do měst s vidinou lepšího života. Mladí muži pak vstupovali do městských klanů, které začaly velmi rychle rozšiřovat své řady, a jejich moc rostla. Na okrajích měst docházelo ke kontaktům vesnické a městské mafie, což se neobešlo bez konfliktů. Nastala doba upevňování moci jednotlivých klanů, bojů o území a nástupu nové mafie.

4.1 Venkovská mafie

Moc venkovské mafie stála na vlastnictví půdy a na násilí, kterým si zajišťovala poslušnost a řídila tak chod zdejší společnosti. Venkovští kápoové v podstatě nahradili feudální pány.

Krátce po 2. sv. válce mafie na venkově ještě posílila díky sicilské zemědělské reformě. Říkám sicilské proto, že díky regionální správě, kterou ostrov získal, byla odlišná od reformy v jiných částech Itálie. Pozemková reforma na Sicílii byla odhlasována v roce 1950 a stanovovala limit 200 hektarů rozlohy latifundií. Aby byl zajištěn hladký průběh uvedení reformy v činnost, bylo zřízeno *Sdružení pro sicilskou pozemkovou reformu* (ERAS).

Sdružení mělo hájit zájmy drobných zemědělců, kteří se tak měli vymanit z područí velkostatkářů, a spravedlivě přerozdělit půdu mezi potřebné. Ve skutečnosti však bylo jeho vedení nepřímé v držení mafie, stejně jako většina institucí sicilské regionální správy. Většina zaměstnanců byla v příbuzenském vztahu s mocnými politiky a představiteli mafie. Do fondu pozemkové reformy byla převedena veškerá půda vlastníků držav přesahujících vymezených 200 hektarů. V daných oblastech pak mafie zakládala fiktivní spolky tvářící se jako veřejně prospěšné organizace pomáhající zejména lidem postiženým válkou²², prostřednictvím kterých žádala o přidělení půdy. Díky spřízněnosti mafiosů se zaměstnanci sdružení jim byla půda ve všech případech žádostí poskytnuta. Pro rolníky se tak po pozemkové reformě změnilo jen to, že pozemky, které obhospodařovali, nyní náležely přímo mafii. Ke

²² Například Nadace válečných vysloužilců nebo spolek Frontovní vojáci. (Bouček 1992)

skutečnému přerozdělení půdy tak vůbec nedošlo a svým způsobem se tak ještě v polovině 20. století na Sicílii zachovával feudální systém.

Venkovská mafie svou činností zasahovala i do měst, zejména Palerma, kde měla své zájmy v jeho okrajových oblastech. Mafie zde vydělává na pronájmu půdy nebo na výpalném, které vymáhá za poskytování ochrany zemědělcům, kteří jsou samotnými vlastníky půdy. Rovněž pěstitele ovládá skrz vodu. Mafie má totiž pod kontrolou veškeré vodní zdroje v západní části Sicílie a neposlušnému rolníkovi může zastavit přísun vody na jeho pozemky, čímž ho může zcela připravit o veškerou úrodu. Nejdůležitější a nejvýnosnější byla nížinná oblast kolem Palerma, kde se rozkládaly sady citroníků a pomerančovníků.

Výpalným či prodejem vody však moc venkovské mafie ve městě nekončí. Zemědělci vypěstované plodiny nemohli jen tak prodávat na trhu, vždy je musely prodat mafiosovi, který ovládal oblast, do které spadali, a ten je pak poskytl k prodeji na tržišti ve městě. Venkovská mafie takto ovládala tržnici v centru Palerma.

4.2 Městská mafie

Mafie ve městě, přičemž se hlavně jedná o Palermo jakožto hlavní a největší město ostrova, ovládala podnikatelskou sféru. Mezi nejmocnější v Palermu patřil klan ovládající přístav, kde ovládala mafie veškerou činnost s ním související. Jednotlivé rodiny klanů měly pod kontrolou obchody v oblasti, kterou spravovaly nebo se specializovaly na určité profese a živnosti. Mezi nejlukrativnější živnosti patřilo v Palermu provozování pohřebních služeb.

Dalšími výnosnými obory bylo podnikání ve stavebnictví a v ochraně majetku. Takzvané hlídací firmy zde fungovaly na zcela opačném principu, než tomu bylo v jiných městech Evropy, kde si majitel podniku sám najme firmu, aby mu hlídala například sklady. V Palermu naopak muž jménem hlídací firmy navštíví vytipovaného podnikatele a nabídne mu služby a stanoví cenu. Podnikatel ve většině případů s nabídkou souhlasí a služby přijme. Pokud ne, přijdou na řadu výhrůžky, zapálení skladu, restaurace či obchodu, případně únos některého z příbuzných. Dříve či později s hlídací firmou uzavře smlouvu každý takto oslovený živnostník. Pokud ani za těchto okolností k uzavření smlouvy nedojde, podnikatel záhadně zmizí nebo je zavražděn pro výstrahu ostatním, kteří by snad neměli zájem o ochranu svého majetku a spolupráci s firmou, která ji nabízí.

V nelegálním podnikání pak patřilo mezi nejvýnosnější pašování cigaret. Téměř každý významný představitel Cosa Nostry 70. a 80. let jako mladý začínal právě v tomto oboru. V podstatě od sjednocení Itálie existoval státní monopol na tabák, jehož cena zejména po

druhé světové válce výrazně stoupla. Poptávka cigaret však stoukala také a pašované levnější cigarety prodávané na černém trhu byly vyhledávaným zbožím.

4.3 Venkovská vs. městská mafie a boj o moc v Palermu

Mafie venkova a mafie města se v Palermu začaly dostávat do konfliktů. Byly to dvě skupiny, které existovaly na stejných principech, avšak prosazování moci se dělo rozličnými způsoby. Venkovská mafie byla symbolem staré mafie a éry, která se chýlí ke konci. Městská mafie byla předzvěstí budoucnosti, ukazovala směr, kterým se bude nyní Cosa Nostra ubírat.

Roznětkou skutečných bojů o moc v Palermu pak bylo zrušení staré tržnice v centru města a otevření nové v sousedství přístavu. Stará mafie se tak dostala do přímého kontaktu s nejmocnějším představitelem nové městské mafie, klanem ovládajícím přístav. Otevřená válka začala koncem června 1956, kdy byl zavražděn don Carmelo, hlava rodiny ovládající pohřební ústavy, který byl odpůrcem mafie citrusových sadů. Během několika dnů pak bylo zavražděno několik dalších představitelů městské mafie, jejíž reakce na sebe nenechala dlouho čekat a zavražděno bylo několik mafiosů z řad klanu ovládajícího sady. Toto vražedné řádění trvalo asi měsíc, pak se situace trochu uklidnila, ale problém nebyl vyřešen. Konflikty v menší míře přetrvávaly dále a bylo jasné, že celá situace bude mít daleko dramatičtější dohru.

4.4 Sílicí konflikty uvnitř Cosa Nostra

Nepokoje mezi venkovskou a městskou mafií na konci 50. let naznačovaly, že se mafie začíná měnit. Mafiosové městských klanů představují mladou energickou krev, zatímco kápoové venkovských klanů jsou zarputilými zastánci starých časů. Největší rozkol se týká nabývání majetku a prosazování své moci. Venkovská mafie se opírá pouze o půdu, vodu a další přírodní zdroje, skrz které drží obyvatelstvo ve své moci. Městská mafie se „živí“ obchodem, podnikáním, kde využívá samozřejmě nezákonných praktik. Takovéto podnikání považují venkovští mafiosové za *così*, co je pod jejich úroveň a co nemá s jejich mafií pranic společného a chování městských mafiosů považují za zradu jejich „věcí“. Členové městské mafie pak na tu venkovskou hledí poněkud s despektem a považují ji za přežitek, pro který není v nové době místo. Tento konflikt je ale zcela logický vzhledem k odlišným prostředím, ve kterých obě části mafie operují. Město jako budoucnost moderní společnosti a venkov jako nositel tradičních hodnot. Určitou kolizi a vzájemné nepochopení těchto dvou světů však nalézáme i mimo mafií.

Poslední kapkou ve stoupajícím napětí rozpolcené mafie byl obchod s drogami. Ten na Sicílii přinesl na přelomu čtyřicátých a padesátých let americký boss tamní mafie Lucky Luciano.

Luciano byl po druhé světové válce propuštěn z vězení, jak mu bylo přislíbeno za pomoc při vylodění spojeneckých vojsk, ale zároveň byl jako persona non grata vyhoštěn ze Spojených států. Uchýlil se na Kubu, kde chtěl z Havany vytvořit mezinárodní centrum pro tranzit drog. Americké úřady považovaly jeho přítomnost na Kubě za ohrožení bezpečnosti USA a po konfrontaci kubánské vlády byl vyhoštěn i z tohoto ostrova.

Po vyhoštění z Kuby se rozhodl ono drogové centrum přenést do Itálie. Navázal kontakty s chemickými laboratořemi na severu, kde se brzy začal rafinovat heroin. Posléze se spojil s dalšími americkými gangstery, kteří se stejně jako on po vyhoštění ze Spojených států usadili v Itálii a začali společně budovat italskou drogovou síť. Nejvhodnějším místem k expedici drog byla Sicílie. Lucianův společník Frank Coppola, zvaný don Ciccio, měl s místními mafiosy dobré vztahy a navázal s nimi spolupráci. Samotný don Ciccio pak vymyslel způsob, jak heroin pašovat.

Jak bylo řečeno již dříve, hlavním vývozním artiklem Sicílie byly citrusy. Don Ciccio se rozhodl dostat heroin ze země společně se zásilkami pomerančů. Nechal vyrobit voskové napodobeniny pomerančů, které se v místě stopky plnily drogou. Rozměry voskových pomerančů byly pečlivě propočítány. Po naplnění měl takovýto pomeranč váhu jako skutečné pomeranče vypěstované v této oblasti. V jednom pomeranči se ukrývalo 110 – 120 gramů heroinu. Sicilské pomeranče se přepravovaly v bednách po devadesáti kusech, taková bedna pak vážila 20 kilogramů. Asi polovinu váhy takovéto bedny s voskovými pomeranči tvořil heroin. Mafii upravená zásilka obsahovala na sto beden pravých pomerančů pět beden voskových²³. V jedné zásilce se tak nacházelo kolem 50 ti kilogramů heroinu.

Během několika let se do obchodu s drogami více či méně zapojila větší část sicilských mafiosů. S čímž však nesouhlasili představitelé venkovské mafie a silně proti tomuto podnikání brojili. Někteří z kápů si uvědomovali, že neustálé konflikty by mohly mít velmi neblahý dopad na existenci celé organizace. Bylo třeba nastolit uvnitř mafie pořádek a řád. V tom jak toho docílit jim pomohla návštěva jednoho z největších šéfů americké Cosa Nostry Joe Bonnana.

²³ (Bouček 1992)

Joe Bonnano zavítal v roce 1957 na Sicílii a na jeho počest byl uspořádán slavnostní oběd, kterého se zúčastnili důležití představitelé sicilské mafie²⁴. Během oběda hovořili někteří kápové s Bonnanem o problémech uvnitř sicilské Cosa Nostry a ten jim poradil, aby sestavili podobný Výbor, jaký si vytvořila americká mafie ve 30. letech, kdy se rovněž zmítala v konfliktech²⁵.

Nedlouho po Bonnanově návštěvě se sešla skupina sicilských kápů, kteří se rozhodli následovat zkušeností americké mafie a utvořit si také jakýsi řídicí orgán. Muselo se provést několik změn, protože americký model nešlo vzhledem ke společenským a historickým podmínkám, slepě okopírovat a aplikovat na Sicílii. Zásadní rozdíl byl v tom, že americký Výbor byl jeden a řídil celé Spojené státy. Na Sicílii byl zřízen Výbor pro každou provincii a jeden zvlášť pro Palermo, který měl trochu jinou strukturu, vzhledem k počtu klanů a rodin působících na jeho území. Úkolem Výboru bylo dohlížet na dodržování zákonů Cosa Nostry, řešit konflikty mezi rodinami a problémy, které by mohly vést k poškození organizace.

4.5 Velká mafiánská válka (1. mafiánská válka)

Musíme si nyní uvědomit, že ony vnitřní problémy Cosa Nostry a rozpory mezi venkovskou a městskou mafií byly vázány zejména na oblast Palerma, jakožto hlavního centra obchodu ostrova, a jeho nejbližšího okolí. V ostatních oblastech fungovala mafie na stále stejných ekonomických principech, a jelikož nedocházelo k tak bezprostřednímu kontaktu s novou mafií měst, byly schopny spolu obě tyto skupiny Cosa Nostry spolupracovat. Velké krvavé střety uvnitř organizace vznikaly zejména na půdě Palerma, kde fungovalo oproti zbytku Sicílie, na poměrně malé ploše několik desítek rodin²⁶, což logicky vedlo k většímu výskytu konfliktů. Velká mafiánská válka, o které bude nyní řeč a rovněž i podobné pozdější nepokoje, se tedy týká zejména Palerma a blízkého okolí.

²⁴ Některé zdroje uvádí, že se jednalo o oficiální schůzku představitelů americké a sicilské Cosa Nostry, která měla sloužit k upevnění vztahů mezi nimi a dohodě o spolupráci v obchodu s drogami, zprostředkovanou Lucky Lucianem, který chtěl vytvořit ze Sicílie hlavního dodavatele drog pro Spojené státy, ale konflikty uvnitř sicilské Cosa Nostry mu jeho plány zneprůjemňovaly. To ale vyvrací Tommaso Buscetta, který tvrdí, že se jednalo pouze o neformální setkání sicilských mužů cti s Bonnanem, které nemělo žádný oficiální program. Pokud se hovořilo o vzájemných vztazích americké a sicilské mafie, bylo to pouze v rámci přátelského hovoru. Rovněž také uvádí, že tvrzení, že se měla řešit o spolupráce v oblasti pašování drog, je zcela mylné, jelikož obchod s drogami byl podle pravidel americké Cosa Nostry zakázán. Pokud se mu některý z jejích členů věnoval, konal tak v rozporu se zákony organizace a na vlastní pěst, nejednalo se o oficiální podnikání americké mafie (Arlacchi 2004).

²⁵ Krvavé potyčky mezi klany přitahovaly pozornost policie. Američtí bossové se proto rozhodli utvořit jakýsi řídicí orgán, který měl určovat směřování a zájmy organizace a řešit případné problémy, čímž se mělo snížit živelné vyřizování účtů mezi gangstery a tím minimalizovat možnost odhalení ze strany státu. Byl zřízen zmíněný Výbor americké Cosa Nostry a skutečně od jeho založení klesl počet vražd mezi členy mafie.

²⁶ V době vzniku Výboru jich v Palermu bylo asi padesát. (Arlacchi 2004)

Zdalo se, že vytvoření systému Výborů problémy organizace vyřeší. Bohužel tomu tak nebylo. Většina představitelů jednotlivých klanů a rodin jeho ustavení přivítala. Našli se ale i tací, kteří nesouhlasili. Do jeho založení byli v podstatě neomezenými vládci svého území. Nyní byla jejich činnost kontrolována, a ačkoli Výbor přímo nezasahoval do jejich počínání, svými nařízeními a i jen pouhou svou existencí a uloženými pravomocemi, jejich „vládu“ ovlivňoval. Pokud došlo ke konfliktu mezi muži cti v rámci jejich klanu, musel se tento problém přednést před Výborem a s ním pak bylo nutno se domluvit na dalším postupu a řešení, což mafiosové chápali jako vměšování se do interních záležitostí rodin. Dalším důvodem, proč někteří mafiosové vystupovali proti Výboru, bylo jeho vnitřní uspořádání, jímž se cítili být dotčeni a nebyli ochotni jej přijmout (viz struktura CN).

Výše uvedené skutečnosti vyústily v tzv. mafiánskou válku, která spadá do období 1962-1963. Rozpory mezi některými mafiosy a Výborem zřejmě nebyly jediným důvodem války, jako další motiv se uvádí ony boje mezi venkovskou a městskou mafií a boje o pozice v obchodu s drogami. Dle mého názoru se v této válce řešily všechny zmíněné problémy. Od konce druhé světové války několikanásobně vzrostla moc Cosa Nostry, která fungovala na tradičních hodnotách a starých zákonech majících své kořeny ve starých tajných společenstvích, jež nebyly schopny zcela pokrýt problémy objevující se ve 20. století. Problémy se tak hromadily a nebyly patřičně dořešeny, až bylo dosaženo pomyslné hranice únosnosti. V takové situaci měl správně zasáhnout Výbor, bohužel ale jeho moc byla velmi slabá vzhledem ke skutečnosti, že mnoho mafiosů ho neuznávalo. Řešení nebylo možno dosáhnout debatou, slova tak nahradilo násilí, které je koneckonců celé mafii bližší. Muži cti jsou muži činů, nikoli slov.

Mafiánská válka začala vraždou představitele Výboru Di Pisa, z které byl obviněn jiný člen, Salvatore La Barbera, a byl za to rovněž zavražděn. Poté Výbor vyhlásil rozsudek smrti nad jeho bratrem Angelem La Barberou, který byl jedním z mafiosů nesouhlasících s existencí Výboru, a Tommasem Buscettou, jedním z tvůrců Výboru a vysoce postaveným mužem cti a blízkým přítelem bratrů La Barberů, jež označil za komplice. To vyvolalo vlnu rozhořčení, jelikož rozsudek byl nad nimi vynesena bez jejich přítomnosti a nebyla jim dána možnost se ke skutečnosti vyjádřit a jakkoli se hájit. Buscetta, ačkoli mu hrozila na místě smrt, předstoupil před Výbor, aby se hájil. Výbor se nechal přesvědčit, avšak nakázal mu vykonat rozsudek smrti nad Angelem La Barberou. Buscetta se ohradil a odmítl rozkaz splnit. Odmítnutí splnění rozkazu Výborem samo o sobě znamenalo smrt, avšak Výbor pod tíhou jeho argumentů ustoupil. Respektoval jeho odmítnutí, avšak vyloučil Buscettu z Cosa Nostry i s celou rodinou

(myšleno mafiánskou rodinou, nikoli biologickou). Fakt, že rozsudek smrti nad Angelem La Barberou nebyl zrušen, vyloučení Buscetty a jeho rodiny a antipatie vůči Výboru, vedly La Barberu k otevřené válce proti němu. Během krátké doby La Barbera se svými muži zavraždil několik dalších členů. To už bylo na ostatní palermské rodiny moc, doteď do situace kolem Výboru nevstupovaly, ale La Barberovo vražedné řádění nebyli mafiosové ochotni více tolerovat. Nastalo nejkrvavější období za dobu existence mafie. Nikdo nikomu nevěřil, každý podezřívá každého ze spolčení s druhým. Do bojů vstupovaly další a další palermské rodiny, které se chopily příležitosti vyřešit v tomto nepřítelném vraždění své spory s jinými rodinami, zničit konkurenci, rozšířit svá území a posílit moc.

Během bojů později vyšly najevo skutečnosti vedoucí k odhalení skutečných pachatelů vraždy Di Pisu, která zahájila tuto válku. Za jeho vraždou stála skupina mafiosů, kteří byli odpůrci Výboru. Jejich počínání bylo zákeřné v tom, že svůj nesouhlas nevyjadřovali nahlas, jako Angelo La Barbera. Potichu vyčkávali, až přijde vhodná doba, a mezitím připravovali svůj plán. Vraždu člena Výboru naplánovali tak, aby podezření padlo na bratry La Barbery a Buscettu, kteří patřili k jedněm z nejvlivnějších mafiosů, což vyvolá reakci Výboru na jedné straně a rodin stojících za odsouzenými na straně druhé. Strůjci chtěli dosáhnout otevřeného boje uvnitř Cosa Nostry, tak aby byl Výbor oslaben a rozpuštěn. Plán ze začátku vycházel, později ale boje přerostly do obřích rozměrů, které nebylo možno zastavit.

Za konec velké mafiánské války je považován masakr v Ciaculli na konci června 1963. Policie dostala zprávu, že před domem jednoho z mafiosů je v zaparkovaném autě bomba. Během jejího zneškodňování došlo k explozi druhé bomby umístěné ve voze, o které policisté neměli tušení. Při výbuchu zemřelo sedm karabiniérů. Tento masakr způsobil obrovský rozruch a rozhořčení veřejnosti. Policie provedla zátah na členy mafie, vůbec první konkrétně zacílený v dějinách Itálie, a pozatýkala její čelní představitele. Tím byla válka mafie skončena. Cosa Nostra byla v zuboženém stavu, většina mafiosů byla zatčena a ti, kterým se podařilo uprchnout, se ukrývali v Jižní Americe nebo ve Spojených státech. Výbor byl rozpuštěn.

Následující dva roky, tedy 1964 – 1965, byly ve znamení četných policejních akcí, shromažďování důkazů a vyšetřování. Na základě čehož se konal roku 1967 proces v Catanzaru. Byl to první velký proces proti mafii s celkem 108 obžalovanými, které hájilo 60

advokátů. Stráž mělo 120 policistů a svědčilo 300 osob²⁷. Proces skončil tak jak mnoho dosavadních soudů s mafií. Byly vyneseny vysoké tresty, mafiosové se odvolali, následovalo přezkoumání a většina jich byla propuštěna.

²⁷ (Lupo 2002)

5. Moderní podnikatelská mafie

Po velké mafiánské válce a procesu v Catanzaru nastalo v Cosa Nostra období relativního klidu. Někjaké střety mezi rodinami se vyskytovaly, ale celkově se mafie stáhla do pozadí, dalo by se říci, že procházela určitou rekonvalescencí. Válka narušila celé vnitřní uspořádání, které se nyní pomalu obnovovalo. V roce 1970 byl znovu ustaven Výbor s mírně pozměněnými pravidly a pravomocemi, které se zdály být pro představitele rodin méně bolestné než ty původní.

Období po válce bylo dobou jakéhosi přerodu organizace. Policejní složky a státní aparát pochopil, že mafie není jen nahodilý kriminální jev objevující se na Sicílii, jak tomu bylo dosud, ale pochopil, že se jedná o skutečnou zločineckou organizaci. Mafie si tohoto faktu byla vědoma a začala se z násilnické organizace měnit v „obchodní“ společnost. Většinu svých investic vložila do obchodu s drogami. Zatímco v začátcích, kdy sem obchod s drogami přinesl Lucky Luciano, byla Sicílie tranzitním místem, nyní sem byla přenesena i jejich výroba. Pod označením chemických laboratoří byly otevírány rafinerie drog. Vyrobený heroin směřoval hlavně na americký trh. Začátkem osmdesátých let ovládala sicilská Cosa Nostra většinu celosvětového ilegálního obchodu s heroinem.

Z mafiosů se stali podnikatelé v drahých oblecích. Díky obchodu s drogami všichni členové mafie, včetně řadových vojáků na nejnižším stupni hierarchie, neskutečně zbohatli. Kupovali luxusní vily, drahá auta, umělecká díla. V sedmdesátých letech tak vznikla silná podnikatelská mafie, která disponovala obrovským kapitálem. Muži cti začali investovat do stavebnictví, cestovního ruchu. Kromě toho zakládaly vlastní podniky a firmy. Svou existenci přestala omezovat pouze na Sicílii a pronikla do celé Itálie.

Cosa Nostra se stala jakousi holdingovou společností a byla největším zaměstnavatelem na Sicílii. Velmi výrazně se zapojila do ekonomiky státu a stala se jeho nedílnou součástí. Historik Umberto Santini říká: „*Mafie může počítat s tichým souhlasem lidí, protože jim dává práci. Čím je slabší stát, tím je silnější mafie... Mafie nestojí mimo společnost jako například teroristé, ale uvnitř společnosti. Drží s mocnými a mocní drží s ní, protože jen tak se oba mohou udržet nahoře.*“²⁸

²⁸ (Bouček 1992, 265)

Zde bych ukončila část věnující se vývoji mafie na Sicílii. Od transformace v podnikatelskou mafii v sedmdesátých letech a upevnění této pozice v letech osmdesátých již nedocházelo k zásadním změnám v její existenci. Její výskyt, fungování, koexistence s oficiálním vedením státu je patrné i dnes. Nic na tom nezměnilo ani nové krvavé střety mezi klany v polovině osmdesátých let, někdy označované jako 2. mafiánská válka, ani následné maxi procesy s jejími čelními představiteli, čemuž se budu věnovat v kapitole o boji s mafií.

6. Svět Cosa Nostra

V předchozích kapitolách jsem se věnovala historii jak ostrova, tak samotné organizace Cosa Nostra. Na společenských a politických jevech v kontextu s historií jsem se snažila ukázat, jak vhodnou oblastí pro vznik takto mocné organizace byla právě Sicílie. Avšak společenské a politické uspořádání poskytlo mafii jen jakési vhodné pole působnosti a usnadňovalo jí její vzestup a zisk moci. Naskytá se nyní otázka, jak je možné, že dokázala svou moc udržet, že i v dnešní době, kdy je její existence zcela nepopíratelná, má tak zásadní a takřka neotřesitelné postavení nejen v sicilské, ale i italské společnosti? Tím, co činí Cosa Nostru tak výjimečnou mezi jinými zločineckými organizacemi a co jí dává její neuvěřitelnou moc a sílu, je organizovanost, řád a disciplína. Cosa Nostra má svou hierarchii, svá přísná pravidla, své rituály, svůj jazyk a svou morálku. Její členové pevně věří své „Věci“ a jsou jí plně oddáni. A právě těmto zmíněným jevům bych se chtěla věnovat v této části své práce.

Nejprve je důležité vysvětlit si blíže označení *mafie* a *Cosa Nostra*. Tato dvě pojmenování se mnohdy vyskytují jako synonyma, což není úplně přesné. Mafie označuje jakési společenství lidí stojících mimo zákon a mající společné rysy chování a způsobu života. Být mafiánem znamená vyznávat specifický životní styl kladoucí velký důraz na čest. Cosa Nostra je pak jednou z mafiánských organizací. Vedle ní v Itálii existují ještě dvě významné organizace tohoto typu. A to kalábrijská *'ndranghetta* a neapolská *camorra*. Všechny tyto tři organizace si cení cti, která je pro jejich členy nesmírně důležitá, avšak její chápání se liší a tím i vystupování zmíněných organizací.

V dnešní době se výraz mafie užívá při pojmenování mnoha skupin spolčujících se na základě nezákonného jednání. Obzvláště v českých médiích se tímto označením nešetří, slyšíme o politické a justiční mafii a o různých jiných podnikatelských mafiích. Pojmenování mafie zde ale není zcela korektní. V těchto případech se nejedná o žádné čestné jednání, zúčastnění se snaží pouze o obohacení sebe samých a jsou si dobře vědomi toho, že jejich jednání není legální. Stejně tak by se dalo říci, že o mafii nemůžeme hovořit ani v případě takzvané ruské mafie, která se začala utvářet po rozpadu Sovětského svazu a je založená čistě jen na ziskuchtivosti svých členů a slepém násilí. Podobné je to například s jihoamerickými drogovými kartely.

Na výše zmíněné by se dalo namítnout, že Cosa Nostra je také organizace, která stojí jen na touze po moci a zisku, jak jsem i několikrát v textu sama zmínila. Ale tak jednoduché to není. Nesmíme zapomenout, že mafie, resp. Cosa Nostra, vznikla z potřeby nastolení určitého řádu ve společnosti, kde absolutně selhávala státní moc, a lidé měli pocit, že se jim nedostává

potřebné pozornosti a spravedlnosti. První mafiosové byli váženými představiteli obce, za kterými lidé chodili se svými problémy a prosbami, čímž ještě více narůstala jejich moc a prestiž, které následně sobecky užívali ve svůj prospěch a ke svému obohacení. A zde musíme hledat podstatu té pravé mafie. Z generace na generaci mafiosů předávaná víra, že jsou představiteli spravedlnosti a nositeli tradičních morálních hodnot a že vše co dělají, dělají ve jménu vyššího dobra. Jak píše Pino Arlacchi: „*Představitelé mafiánské moci vysvětlují, že jednají nezištně, pro dobrou věc a ve jménu veřejného pořádku.*“²⁹

Návaznost na historii a společenské postavení svých předchůdců a jejich důležitou úlohu v rámci místní společnosti tak staví italskou mafii na jinou úroveň než zmíněnou ruskou mafii, mexickou nebo srbskou a mnoho dalších.

Vraťme se ale ke zmíněné cti, která je velmi zásadní vlastností každého mafiosa. Čest je na celé Sicílii, a potažmo v celé oblasti Středozeří, důležitým prvkem začlenění muže i ženy do společnosti. Čestný muž respektuje normy a pravidla své společnosti, čímž si získává úctu svého okolí. Často se čest spojuje s odvahou a statečností, což vychází ze základní lidské snahy o přežití. Statečný muž brání svou rodinu a své společenství před nepřáteli, čímž zajišťuje kontinuitu rodu. Úctu druhých si člověk rovněž získává svou štedrostí a snahou pomoci. Jelikož mafie vychází z tradičních sicilských kulturních hodnot, je tak čest tím, co dělá pravého mafiosa mafiosem. Zasněžení členové mafie proto sami sebe nazývají *uomo d'onore*, muž cti.

Se ctí je úzce spojena *vendeta* (krevní msta), jakýsi základní zákon společnosti fungující na principu „oko za oko, zub za zub“ a *omerta*, nebo-li zákon mlčení, který je v Cosa Nostra nejdůležitějším zákonem. Porušení omerty se bez výjimky trestá smrtí. Toto pravidlo však existuje jen v rámci Cosa Nostra. Výše zmíněná camorra a 'ndrangheta takovéto pravidlo nemají a jejich členové se naopak svými zločiny netají, ba takřka se jimi chlubí. Členové Cosa Nostra o nich pak mají pro jejich excentričnost a exhibicionismus své mínění, jak je patrné z rozhovoru Buscetty a soudce Falconeho na toto téma: „*O camorre nechcem ani hovoriť, nezaujímam sa o šašov schopných najat' snád' i mestskú políciu. Pokiaľ' ide o 'ndranghettu, pán sudca, ste si stý, že naozaj existuje?*“³⁰

²⁹ (Arlacchi, Italská mafie a její podnikání 2002, 36)

³⁰ (Falcone 1997, 99)

Na zákon mlčení navazuje celý systém dorozumívání se mezi členy Cosa Nostry. Mlčení je zde bráno rovněž jako odznak cti. Muž cti mluví jen když je třeba a velmi stručně, jelikož za skutečného muže cti mluví jeho činy, nikoli slova. Upovídaný muž je nedůvěryhodný. Hrozí, že by mohl moc mluvit i v situaci, kdy to není vhodné a tím by mohl, ač nechtěně a nepřímou, vyrazit skutečnosti týkající se organizace. Upovídanost se tak může jevit jedním z hlavních důvodů, proč se členem Cosa Nostra nemůže stát žena. Přesvědčení, že mlčení je ryze mužskou vlastností můžeme vysledovat i ze samotné etymologie slova *omerta*, které je deformací sicilského slova *omineita* odvozeného od slova *omu* znamenající muž³¹.

S mlčením souvisí celková tajemnost organizace a zásada neupozorňovat na sebe. Muž cti má být skromný, nechlubí se svými činy, neupozorňuje na sebe, neboť, to, co dělá, dělá pro dobro společnosti, nikoli pro sebe. Alespoň takto se prezentují mafiáni navenek. Působí jako skromní muži. P. Arlacchi cituje reakci kápa Calogero Vizziniho, zvaného don Calò, na žádost novináře o fotografii: „*Fotit, mē? Ale jděte! Já přece nic neznamenujím. Jsem úplně obyčejný člověk. ... Je to zvláštní! ... Lidé si myslí, že málo mluvím, protože jsem rozvážený. Ne. Mluvím málo, protože málo vím. Bydlím na vesnici, do Palerma se dostanu zřídka kdy, neznám moc lidí ... a pak, nejsem už žádný mladíček, je mi přes sedmdesát roků ...*“³² Je otázkou do jaké míry je tato skromnost skutečná a kdy už se jedná o rafinované mimikry, které mají odvádět pozornost od jejich obchodů a jiného počínání.

Co je však jisté, že i v rámci samotné organizace existují morální a etická pravidla, kterými by se členové Cosa Nostra měli řídit. Působení členů v organizaci stanovuje *Kodex cti*, který zahrnuje jakési desatero, které obecně, avšak velmi striktně, určuje pravidla chování muže cti. Desatero vychází z tradičních hodnot sicilské společnosti značně ovlivněné katolickou církví. Mnoho mafiánů je hluboce věřících a pravidelně chodí do kostela. Svá provinění proti křesťanskému desateru, nepovažují za hříchy, respektive je omlouvají tím, že jednali ve vyšší dobro, pro blaho společnosti, což si žádá své oběti.

6.1 Kodex cti a desatero v souvislostech

Mafiánské desatero Cosa Nostra zní takto³³:

1. Osobně se nepředstavíš dalšímu členu klanu. Musí to udělat třetí člen.

³¹ (Bouček 1992, 59)

³² (Arlacchi, Italská mafie a její podnikání 2002, 35)

³³ (Málková 2007)

2. Nebudeš se dívat po manželkách svých přátel.
3. Nikdy nebudeš viděn v přítomnosti policistů.
4. Nebudeš chodit do barů a klubů.
5. Služba Cosa Nostře je nade vše.
6. Schůzky se musí dodržovat.
7. K ženám se budeš chovat s respektem.
8. Pokud budeš požádán o informaci, budeš mluvit pravdu.
9. Nepřivlastníš si peníze jiného člena klanu nebo rodiny.
10. Členy se nikdy nemohou stát ti, kdo mají kontakty na policii, policejní informátoři, lidé, kteří se chovají špatně a neřídí se mravními hodnotami.

Rozebereme-li jednotlivé body, dostaneme jakýsi obraz ideálního muže cti a zároveň se dozvíme, na jakých principech a vzájemných vztazích členů Cosa Nostra funguje.

Jelikož je muž cti vázán mlčením, nesmí nikdy říci, že je členem Cosa Nostra, ani ve společnosti jiných mužů cti tuto skutečnost nevysloví takto přímo. Vzájemné představování mužů cti musí mít vždy jakéhosi zprostředkovatele, třetího člena organizace, který při jejich seznámení poznamená cosi ve smyslu: „je to náš společný přítel“ nebo „jde mu o naši věc“. Tento způsob zprostředkovaného seznámení je jedním z mechanismů, kterým Cosa Nostra eliminuje možnost proniknutí osoby zvenčí mezi své členy.

Příslušnost k organizaci nesmí muž cti prozradit ani své ženě. Ta bezesporu tuší o co se jedná, jelikož manželky mužů cti pochází ve většině případů z mafiánských rodin, avšak o záležitostech týkajících se organizace s manželem nehovoří, ani se na nic neptají. Mlčení a tím způsobená uzavřenost celé organizace pomáhá její existenci v rámci sicilské společnosti a je dalším z důvodů proč Cosa Nostra přetrvává až do dnešní doby. Sicilané a členové Cosa Nostry žijí v jakési symbióze. Muži cti vázaní desaterem si v soukromém životě dávají pozor na to, s kým se stýkají, avšak příslušníci jejich rodiny nejsou členy organizace, mohou se tedy vídat s kýmkoli. Je tak možné, že syn vysoce postaveného muže cti se přátelí se synem prokurátora a jeho manželka se ženou policejního komisaře.

Uzavřenost organizace je důležitá pro její přežití v dominantní sicilské kultuře. Veškeré spory mezi členy Cosa Nostry se tak zásadně řeší uvnitř organizace. Cosa Nostra tak na sebe zbytečně neupozorňuje. Díky tomu se například rodinní příslušníci mužů cti nemusí strachovat o své životy. Manželka Tommasa Buscetty během mafiánské války sama chodila po ulici, aniž by se jí cokoli stalo³⁴, ačkoli Buscetta sehrál v těchto bojích klíčovou úlohu. Případy, že by snad byl unesen blízký příbuzný člena Cosa Nostry během konfliktu s jiným členem organizace, se vyskytují zcela minimálně. Pokud by snad k tomu došlo, byl by pachatel potrestán smrtí a to přímo lidmi svého klanu. Klan vynese nad svým členem takovýto rozsudek z důvodu zamezení možného rozšíření původně soukromého konfliktu dvou mužů cti mezi celé klany.

Cosa Nostra je uzavřenou komunitou, vztahy mezi jednotlivými členy bezesporu nejsou vždy čestné. Muži cti uzavírají tajná spojení, intrikují, budují si mafiánskou kariéru. Jeden den jste nejlepšími přáteli, druhý den Vás tentýž přítel přijde zabít. Nikdo si v Cosa Nostře není jistý svým životem, muž cti musí být neustále ostražitý. Aby organizace fungovala, je třeba budovat ve svých členech pocit důvěry a pocit souměřitosti. V desateru se objevují body týkající se manželek jiných mužů cti, jejich financí a styků s policií. Porušení těchto bodů by znamenalo zradu, ztrátu tak vysoce ceněné cti a tím i důvěry. Muž cti, který zradí svého druha tím, že mu například svede manželku, není důvěryhodný a stává se potenciálním nebezpečím. Mezi ním a mužem svedené ženy mohou vznikat konflikty, do kterých by se mohli zapojit také ostatní členové Cosa Nostry, a mohly by přerůst v krvavé boje. Střety uvnitř organizace nejsou žádoucí, jelikož každý vnitřní spor celkově organizaci oslabuje.

Vedle historických podmínek a mlčenlivosti je dalším důležitým prvkem, který pomohl mafii, respektive Cosa Nostře, udržet se na Sicílii až do dnes a vybudovat si za dobu své existence takovém postavení v rámci místní společnosti, poslušnost. Muži cti musí být své organizaci plně oddáni a musí bez výjimky uposlechnout všech rozkazů, které jim jsou dány. Cosa Nostra je nade vše. To znamená, že je i nad biologickou rodinu. Vyžaduje-li situace oběti v řadách příbuzných, není místo na debatu. Rozkaz se musí vyplnit. Neuposlechnutí rozkazu je trestáno jak jinak než smrtí. Sebemenší zaváhání působí jako slabost, což značně snižuje prestiž muže cti.

³⁴ (Arlacchi, Zbohom, Cosa Nostra 2004)

Co dále snižuje důvěryhodnost a tím prestiž muže cti, je způsob jeho chování k ženám. Zejména pak ke svým manželkám. Rozvod je zakazován nebo přinejmenším silně odsuzován a muž cti v takovém případě nebude v hierarchii Cosa Nostra stoupat vysoko. Rozvody a časté románky se ženami mohou narušit jeho mafiánskou kariéru. Ožení-li se muž cti, žení se z nějakého důvodu a ze svého rozhodnutí. Chce-li se posléze rozvést, v očích organizace se jeví jako muž, který dělá neuvážená rozhodnutí. Rozvodem muž připouští, že sňatek byl chybný krok. To se však muži cti nemůže stát, protože muž cti má vždy pravdu a vždy jedná správně. Žádné pochybení není v Cosa Nostra přípustné.

Člen Cosa Nostra se musí o svou ženu a děti starat. Rodina nesmí nijak strádat, finančně ani citově a společensky. Má-li muž milenku, což je však také v rozporu s mafiánskými morálními hodnotami, neboť manželství je posvátné, musí vše činit tak, aby jeho chováním manželka netrpěla a aby se nedostala do řečí. Hlava mafiánské rodiny může nařídít svému členu, aby s milenkou ukončil vztah, domnívá-li se, že jí manželka nebo děti trpí. Takováto péče o spokojená manželství ze strany Cosa Nostry však není výrazem přátelství a dobrých vztahů. Pravidlo desatera nařizující chovat se k ženám s respektem je poměrně praktickým nařízením chránícím celou organizaci. Existuje riziko, že by se mohla například nespokojená manželka mstít a svého muže a jeho přátele udat policii³⁵. Jelikož manželka o chodu existenci Cosa Nostry v zásadě nic neví, nemuselo by být její udání nijak ničující, ale i sebemenší zájem ze strany policie může být komplikací, které se chce organizace vyvarovat.

Muži cti se cítí být jakýmsi bojovníky za nápravu společnosti³⁶, čemuž by měli zasvětit celý svůj život v Cosa Nostra. Aby se plně mohli věnovat svému poslání, měli by se vyvarovat světských radostí. Měli by žít skromně, pomáhat lidem ve svém okolí, neupozorňovat na sebe, milovat svou rodinu. A co je hlavní, nesmí navštěvovat kasina a noční kluby. Hazardní hry a prostituce jsou členy Cosa Nostry odsuzovány. Což neznamená, že by snad někteří muži cti nenavštěvovali herny a neplatili za prostitutky, avšak opět se těmto činnostem musí věnovat tak, aby o tom vědělo, co nejméně lidí a aby nijak nepoškodili jméno své rodiny. Mnoho jich tak jezdí za touto zábavou ze Sicílie daleko na pevninu nebo na jih Francie.

³⁵ (Siebert 1996)

³⁶ (Arlacchi, Zbohom, Cosa Nostra 2004)

S výše uvedeným souvisí i oblast podnikání Cosa Nostry. Sicilská mafie se nevěnuje obchodu s bílým masem a ani provozování heren³⁷. Její dnešní bohatství plyne především z obchodu s drogami a následně pak z podnikání ve stavitelství a v získávání státních zakázek a z výpalného, které by se dalo nazvat tradiční obživou sicilské mafie³⁸.

Na závěr mého stručného rozboru desatera bych chtěla poukázat na pravidlo, říkájící, že člen Cosa Nostry musí mluvit pravdu. Pravdomluvnost opět úzce souvisí se ctí. Hovořit pravdu, rovněž napomáhá již zmiňované málomluvnosti mužů cti. Má-li muž cti popsat nějakou událost, musí zmínit jen jasná fakta, která má podložená, například svou přítomností, nebo musí v hovoru přímo odkázat na jiného muže cti, který byl svědkem či samotným aktérem. To je důvodem málomluvnosti mužů cti. Bezduché řečnění a debatování je pro muže cti ztrátou času. Vzájemné hovory se omezují hlavně na rodinu. Mluvit pravdu je v mužích cti tak zakořeněno, že i při policejním výslechu jsou skoupí na slovo. Je-li jim položena otázka a oni na ní nemohou přesně odpovědět, odpoví, že si nepamatují, neboť se nechtějí pouštět do úvah, jak se určitá událost mohla odehrát.

Způsob dorozumívání se mezi muži cti je vůbec velice pozoruhodný. Mužům cti stačí jen náznak a vědí, co se děje či bude dít. Stačí jediný pohled a je vyneseno rozsudek smrti. Členové Cosa Nostry perfektně ovládají řeč lidského těla. To je důvod, proč jejich tvář připomíná tvář hráče pokeru. Minimální mimika, kamenný výraz. Stejně tak není výrazná ani gestikulace³⁹. Život v Cosa Nostra je neustálý boj o přežití a sebemenší gesto může být kdykoli záminkou k vynesení rozsudku smrti. Gesta užívaná k stručnému dorozumívání mají svůj původ v době, kdy byl ostrov pod nadvládou arabů, a jsou podobná gestům z oblasti Severní Afriky. Například mírné trhnutí hlavou dozadu znamená „ne“ nebo dlaň obrácená vzhůru se spojenými prsty říká „měj trpělivost, vyčkej“⁴⁰.

Jak je vidět na rozebraném desateru je Cosa Nostra řízena velmi přísně a často na základě pravidel, která se mohou jevit člověku dnešní moderní společnosti přehnaná a přežitá. Avšak je třeba si uvědomit, že právě přísná morálka je tím důležitým prvkem, díky kterému je celá organizace stále v plné síle.

³⁷ Na rozdíl od americké Cosa Nostry, která na podnikání v těchto odvětvích výrazně zbohatla a postavila svůj byznys celé druhé poloviny 20. století. (Polkehna a Szaponik 1976)

³⁸ (Arlacchi, Italská mafie a její podnikání 2002)

³⁹ Střídmost v neverbální komunikaci, je ale i dána tím, že se jedná o Sicilany. Jak potvrzuje soudce Falcone, který ze Sicílie rovněž pochází, obyvatelé Sicílie nejsou tak horkokrevní jako Italové z ji hu pevniny, což se odráží právě na jejich projevu. (Falcone 1997)

⁴⁰ (Bouček 1992)

Na druhou stranu nemůžeme se také domnívat, že všichni členové skutečně pravidla bez zaváhání dodržují. Obzvláště v dnešní době se morálka uvolňuje i uvnitř Cosa Nostry. Rozvody, milenky, hazardní hry, okázalý životní styl, se u mužů cti objevoval a objevuje. Pokud se vše provádí, tak že není narušena činnost a vztahy uvnitř organizace, jsou tyto přestupky tolerovány.

6.2 Násilí

Násilí je neodmyslitelnou součástí fungování Cosa Nostry. Na násilí a zavražďování je založena jejich faktická moc. Násilí ruku v ruce s přísným řádem organizace a historickým zázemím dělá s Cosa Nostry jednu z nejmocnějších organizací na světě. A to i přesto, že počet jejich členů se odhaduje na 3500-5000 členů⁴¹, což je v porovnání s jinými zločineckými organizacemi takřka zanedbatelný počet.

Ovšem násilí není prováděno nahodile. Muži cti nejsou fanatičtí vrazi. Představy filmových tvůrců o položených vrazích lačnicích po krvi, kterým dělá potěšení mučení a pomalé a bolestivé umírání oběti, se zcela mýjí se skutečností. Cosa Nostra na sebe nechce přitahovat pozornost a od toho se odvíjí i způsob jakým její členové provádí vraždy. Dalo by se říci, že zde platí pravidlo „rychle a nenápadně“. Dostane-li muž cti za úkol někoho zavraždit, následuje pečlivá příprava, sledování oběti a na základě toho se pak vybere nejlepší způsob, jak dotyčného bezpečně odstranit. Vražda je vždy provedena co nejjednodušším možným způsobem, pokud možno beze svědků. Nejlepším způsobem provedení vraždy je tzv. *bilá lupara*⁴². To znamená odstranění oběti bez krve a beze stop, tedy bez těla. Osvědčené je uškrcení a následné rozpuštění těla v kyselině. Ve filmech o maffii se často objevuje jako způsob vraždy svázání do kozelce, při kterém jsou oběti svázaný ruce a nohy za zády dohromady a k nim je přivázána smyčka omotaná kolem krku oběti, která se tak pomalu škrtí vahou vlastního těla. Tento způsob filmaři vykreslují jako velmi krutý druh vraždy určený pro udavače a jiné zrádce. Ve skutečnosti šlo původně o ryze praktický způsob svázání oběti pro přepravu v kufru auta⁴³.

Ne vždy je ale možné provést vraždu čistě a beze svědků. Volba způsobu vraždy se tak řídí danými možnostmi a situací. U filmařů rovněž velmi oblíbená střelba ze samopalu

⁴¹ (Paoli 2003)

⁴² Lupara je střelná zbraň užívaná na Sicílii k lovu vlků (it. *lupo*). Jedná se o brokovnici se zkrácenou hlavní a pažbou. Později se díky velikosti, která umožňovala dobře ji ukrýt pod kabátem, a díky své ničivé síle (zkrácením hlavně se docílilo většího rozptylu broků) stala oblíbenou zbraní sicilských mafiánů. (www.wikipedia.cz 2012)

⁴³ (Falcone 1997)

z jedoucího vozu se uskutečňuje zřídka, jelikož je velká pravděpodobnost, že zemřou i nevinní lidé, čímž by na sebe Cosa Nostra zbytečně upozorňovala veřejnost a to není, jak již bylo řečeno, v jejím zájmu. V některých případech to ale jinak nelze. Většinou se jedná o osoby, které mají povědomí o mafii a jejich praktikách a jsou tak velice obezřetní. Vrazi pak používají samopaly za denního světla přímo v ulicích. Často nemají jinou možnost než využít momentu překvapení, kdy například dotyčný odemká dveře svého domu. Často volenou variantou střelby ze samopalu je ta, kdy vrazi ve svých autech dohoní zamýšlenou oběť jedoucí rovněž v autě a zastřelí ji přímo za jízdy⁴⁴. Další možností je uložení bomby v autě, která je ale také díky svým následkům využívána až v krajním případě. Oběťmi bomby v automobilu bývají hlavně vysoce postavené osoby, které jsou ve dne v noci chráněné ochranou a jezdí v neprůstřelných automobilech. Příkladem jsou soudci Giovanni Falcone a Paolo Borsellino. Oba dva se výrazně zasadili o boj s mafii a dodnes jsou na Sicílii považováni za hrdiny. Oba byli dva měsíce po sobě v roce 1992 zavražděni Cosa Nostrou bombovým útokem, když jeli ve svých vozech. Na soudce Falconeho bylo spácháno několik nevydařených atentátů. K jeho vraždě byl pak zvolen poměrně ojedinělý způsob bombového útoku. Nálože byly umístěny přímo na silnici, po které se soudce vracel domů. Provedení bylo velice riskantní, avšak úspěšné.

Vražda v sobě může nést i vzkaz ostatním. Tak jako jsou gesta důležitým dorozumívacím prostředkem, tak je důležitá i symbolika. Například jistého zpěváka našli mrtvého s genitáliemi v ústech. Podle některých náznaků měl milostnou avantýru s manželkou muže cti. Jistého muže cti pak pro změnu našli mrtvého s balíčkem bankovek v ústech. Vzkaz zněl asi jako „Byl jsem chamtivý a podívej, jak jsem dopadl“⁴⁵. Takové vzkazy však jsou určeny jen členům Cosa Nostry. Je-li to vražda, která se netýká přímo mužů cti, symbolika se nepoužívá.

6.3 Vnitřní uspořádání Cosa Nostra

Základní jednotkou organizace je *rodina*⁴⁶. Jedná se o semknuté skupiny operující v určité oblasti nebo věnující se určitému druhu obchodu. Vztahy uvnitř rodiny jsou velmi blízké a svým členům po vstupu do organizace do jisté míry nahrazují skutečnou rodinu. Pravidla

⁴⁴ Takto byl například roku 1982 zavražděn generál Alberto Dalla Chiesa, který stál v čele celostátní organizace pro boj s terorismem a později také jako prefekt mini sterstva vnitra, vystupoval silně proti mafii. (Gambetta 1993)

⁴⁵ (Falcone 1997)

⁴⁶ Rodina je někdy označována jako klan. Pojem klan se užíval spíše ve venkovských oblastech, kde mu připadala větší oblast působení. Rodina se pak užívá zejména v Palermu. (Gambetta 1993)

Kodexu cti určující vzájemné vztahy členů Cosa Nostry jsou uvnitř rodiny dodržovány nejsilněji. Rodina může být různě velká, některé mohou mít i několik set členů, avšak nejčastěji jich mívají okolo padesáti až šedesáti⁴⁷.

Muži cti na nejnižším postu v hierarchii organizace se nazývají *vojáky*. Význam a moc mužů cti však nesouvisí s tím, zda jsou jen vojáky nebo zastávají některou z vyšších funkcí. Mezi nejvlivnější členy Cosa Nostry patřili například don Calo, Giuseppe Genco Russo nebo již několikrát zmíněný Tommaso Buscetta, kteří byli vojáky celý život⁴⁸. V hierarchii stoupají muži cti na základě své prestiže, několikrát rozvedený Buscetta se tak nejevil vhodným pro zastávání některé z vysokých funkcí. Oproti tomu moc se získává vhodnými kontakty a podnikáním. Je-li voják schopný v tomto ohledu, může být vlivnější než hlava rodiny.

Vojáci volí svého šéfa (hlava rodiny), kterého nazývají zástupce. Ten zastupuje rodinu v rámci celé Cosa Nostry a hájí její zájmy. Zvolený zástupce rodiny posléze vybere svého zástupce a případně jednoho nebo více poradců.⁴⁹ V celé hierarchii pak stojí mezi vojákem a šéfem rodiny tzv. *desátník*.

Šéfové rodin z jedné provincie (Trapani, Agrigento) volí svého provinčního zástupce. Zástupci provincií pak tvoří *Regionální výbor*, nebo-li tzv. *Region*. Palermo, jako oblast s největším počtem rodin má svou hierarchii o něco složitější. Několik sousedních rodin, většinou tři, si volí svého *oblastního šéfa*, který je členem *Oblastního výboru* nazývaného rovněž *Kupole*. Členové oblastního výboru následně volí svého zástupce do Regionálního výboru.

Regionální výbor spolu s Oblastním výborem vznikl na konci padesátých let jako reakce na narůstající konflikty jednotlivých rodin. Skupina mužů cti však se systémem Výborů nebyla spokojena, cítili být se omezováni. Bylo stanoveno, že nikdo nesmí zastávat více funkcí v rámci Cosa Nostry. Což znamenalo, že zastává-li někdo funkci šéfa Oblastního výboru, nemohl být zároveň zástupcem v Regionálním výboru. Tento zákaz, byl zaveden proto, aby se v jedné osobě nekumulovaly funkce a nemohlo tak docházet k prosazování vlastních cílů. Nespokojenost s tímto řešením vyvolala konflikt známý jako Velká mafiánská válka. Výbory byly rozpuštěny a znovuustaveny v 70. letech.

⁴⁷ (Dickie 2009)

⁴⁸ (Falcone 1997)

⁴⁹ (Falcone 1997)

Regionální výbor řeší konflikty uvnitř Cosa Nostry, mezi muži cti a mezi rodinami. Dohlíží na celkový chod organizace a dodržování Kodexu cti a Desatera. Výbor rovněž vydává zákony (například zákaz únosu lidí na Sicílii) a rozhoduje o strategii organizace⁵⁰.

6.3.1 Zasněcovací obřad

Podle výpovědí zatčených mužů cti a podle dochované policejní zprávy z konce 19. století má dnešní zasněcovací obřad stejnou podobu jako v minulosti. Podobný obřad podle jiné policejní zprávy měla i jedna z tajných organizací ze začátku 19. století.⁵¹ Díky těmto podobnostem v zasněcovacím obřadu je tak obecně uznáváno, že Cosa Nostra vznikla na základech jedné z mnoha tajných organizací, které v období vlád cizích panovníků bojovaly, většinou záškodnickou formou, proti stávajícímu režimu.

Každý kandidát je před obřadem pečlivě prošetřen. Zkoumají se kontakty jeho a jeho rodiny i několik generací zpět. Zjišťuje se, zda není nebo nebyl v rodině příslušník policie, soudu nebo policejní informátor. Je-li vše v pořádku, na odlehlé místo se svolají členové rodiny, do které má být kandidát přijat a začne se s obřadem.

Obřad vede hlava rodiny. Kandidát, případně kandidáti (během jednoho obřadu může být přijato i více nových členů), je na místo konání obřadu dopraven se zavázanýma očima. Na začátku obřadu je obeznámen s pravidly organizace a je mu položena otázka, zda se chce opravdu stát členem. Je mu také řečeno, že se jedná o organizaci s názvem Cosa Nostra, o které veřejnost mluví jako o mafii. Pak následuje seznámení s Kodexem cti a jeho desaterem. Po těchto formalitách vyzve hlava rodiny kandidáta, aby si z přítomných vybral svého *padrina*. Ten mu bude jakýmsi otcem v rámci organizace. Pak se může přejít k přísaze.

Na ukazováčku ruky, kterou dotyčný střílí, se mu udělá malý řez. Kapkami krve se potřísní obrázek Svaté Annunziaty, která je patronkou Cosa Nostry. Pak se obrázek zapálí a kandidát si ho přehazuje z ruky do ruky, přičemž musí dávat pozor, aby obrázek nezhasl. Přitom opakuje, že nikdy nezradí zákony Cosa Nostry, jinak, že shoří jako tento obrázek. Na závěr je nováček seznámen se strukturou a hierarchií organizace.⁵²

⁵⁰ (Falcone 1997)

⁵¹ (Dickie 2009)

⁵² (Lupo 2002)

7. Camorra, 'ndranghetta, americká Cosa Nostra

Camorra je jakýsi svaz kriminálních organizací působících v oblasti Neapole, které jsou v neustálém konfliktu. Nemá žádný řídicí orgán a neexistuje ani žádná výrazná hierarchie. V 80. letech se objevil pokus o sjednocení, který byl ale neúspěšný.

'Ndranghetta je zločinecká organizace rovněž bez řídicího orgánu a bez jakékoli rozvinutější vnitřní struktury. Organizace sdružující jednotlivé zločince zaměřující se na únosy lidí, úplatkářství a poslední dobou rozmáhající se obchod s drogami. Kontroluje také státní zakázky. 'Ndranghetta se obdobně jako Camorra zmítá v častých konfliktech, které ale trvají i přes několik generací, což je důsledkem faktu, že do organizace jsou přijímáni noví členové hlavně na základě příbuzenství.

Americká Cosa Nostra vznikla díky množství italských přistěhovalců, kteří začali masově přicházet do Spojených států na přelomu 19. a 20. století. S sebou si samozřejmě přivezli i svou kulturu a tím pádem i prvky mafie, jak na ni byli zvyklí z rodného ostrova. Americká Cosa Nostra však prošla rychlým vývojem a začala se své mateřské organizaci vzdalovat. Jednalo se zejména o odklon od tradičních hodnot. Desatero jako u sicilské Cosa Nostry zde v zásadě neexistuje. Existující pravidla se týkají hlavně obchodu a struktury společnosti. Omezování soukromí jako zákaz hazardu, rozvodů apod. se zde nevyskytují. Rozdílný pohled měly organizace i na obchod. Zatímco Američané se věnovali kuplířství a hazardním hrám, Italové tyto činnosti měli (mají) zakázané. Naproti tomu Italové obchodovali s drogami, ale Američané měli tento obchod zakázaný. Jejich postoj se změnil až zhruba na začátku 80. let.

8. Boj proti mafii

Již během 19. století, kdy se začala Cosa Nostra utvářet, jsou patrné snahy o zkoumání jevu, který neměl ve zbytku Itálie obdoby. Jednalo se o vysoký počet vražd, únosů a záhadný nedostatek očítých svědků. Nárůst zájmu o tyto jevy se objevil po sjednocení Itálie, kdy se centrální vláda musela zabývat stoupající nespokojeností Sicilanů. Na ostrov byli vysíláni inspektoři, aby vše prověřili na místě. Bohužel díky mlčení obyvatel a jejich nedůvěřivosti veškeré snahy skončily takřka na začátku. Na přelomu století již byla mafie známa, ale problém nechtěl nikdo řešit. Pokud došlo na řešení, jednalo se jen o posílení vojenských jednotek na ostrově.

Prvním psaným dokumentem popisujícím mafiánskou organizaci je hlášení generálního prokurátora města Trapani Pietra Ulloa z roku 1838:

„V mnoha krajích existují bratrstva, jakési sekty, které si říkají strany – bez schůzí, bez jakýchkoli svazků, kromě, poslušnosti jednomu vůdci, kterým je někde statkář, jinde kněz. Jejich potřebám slouží společná pokladna, jednou ke placení, jindy k obvinění nevinného. Když dochází ke krádežím, přijdou vyjednaváči a nabídnou možnost vykoupení ukradených věcí. Mnozí vysocí úředníci kryjí tato bratrstva neproniknutelnou ochranou, jako například soudce vysokého civilního soudu v Palermu, nebo vysoký úředník jménem Siracusa ... Není možné zavést městské stráže k hlídkování po ulicích; nelze také nalézt svědky činů spáchaných za denního světla ... V této části Sicílie se prodávají veřejné úřady, korumpuje se spravedlnost, podporuje nevědomost.“⁵³

O něco později v roce 1862 prezentoval Marco Monier studii o banditismu na italském jihu, ve které zastává názor, že chudé vrstvy sicilského obyvatelstva jsou nuceny pro své přežití přistoupit k ozbrojené sebeobraně a zmiňuje se nejen o banditech žijících v odlehlých horských oblastech, ale i o organizovaných zločinných bandách operujících ve městech.⁵⁴

V poslední čtvrtině 19. století se objevují práce, které nejen popisují mafii, ale které se zároveň snaží vysvětlit její existenci. Tak například Leopold Franchetti a Sydney Sommino

⁵³ (Bouček 1992, 34)

⁵⁴ (Dickie 2009)

vysvětlují její vznik na základě hospodářských a sociálních podmínek. Na základě antropologického bádání pak Antonio Renda ve své knize popisuje mafii „jako produkt dědičného zatížení sikelské rasy“⁵⁵.

I přes četné zprávy a díla věnující se mafii na Sicílii, nebylo v zásadě nikdy výrazně zakročeno proti tomuto jevu. Ačkoli stát věděl o její existenci, nebral její význam vážně. To pomohlo mafii hluboko zakořenit v sicilské společnosti a stát se de facto její plnohodnotnou součástí.

Došlo-li k zatýkání mafiosů, jednalo se jen o malé policejní zásahy na jednoho či menší skupinku jedinců z důvodu spáchání konkrétního trestného činu. Nejednalo se zatýkání členů organizace a o plošný boj s mafii, ale o zatýkání pachatelů jednotlivých trestných činů.

O výraznější boj proti mafii se zasadil Mussolini, který v Cosa Nostře viděl silného konkurenta. V této době odešlo mnoho sicilských mafiánů do Spojených států a Cosa Nostra byla oslabená, ale vymýtit se jí nepodařilo.

Důležitými mezníky v boji s mafii jsou první a druhá mafiánská válka. V obou dvou případech šlo o velmi krvavé boje v rámci organizace mající svůj původ na výrazném zbohatnutí organizace. V první válce se jednalo o bohatství plynoucí z nového výnosného drogového obchodu a pro druhou válku, která proběhla na začátku 80. let 20. století, bylo roznětkou další zbohatnutí organizace a zvýšení jejího vlivu na veřejnost díky vstupu do „legálního“ podnikání zejména v oblasti stavebnictví.

Těmito boji, při kterých zemřely desítky policistů, ale i běžných obyvatel, byla veřejnost pobouřena a poprvé za celou historii se nejen politici, nýbrž i občané, začali ptát, kdo za vším stojí a veřejnost požadovala potrestání viníků. Začaly se objevovat rozsáhlé vyšetřovací kauzy a procesy (viz Catanzaro). Bohužel většina obviněných byla ale na základě nedostatku důkazů propuštěna a vyšetřování ustrnula na mrtvém bodě.

8.1 Palermský maxiproces

Zvrat nastal v 80. letech během druhé mafiánské války, kdy mezi sebou bojovaly jednotlivé klany a zároveň dosáhla vrcholu ofenzíva Cosa Nostry vůči státu, který se svými vyšetřováními neustále vměšoval do její činnosti.

⁵⁵ (Bouček 1992, 52)

Jedním z prvních soudců, který se skutečně do hloubky zabýval vyšetřováním Cosa Nostry, byl Rocco Chinnici. Ten byl však v roce 1982, dříve než byl schopen vznést obvinění a zahájit soud, zavražděn. Jelikož se vyšetřováním zabýval sám, nebyl nikdo, kdo by mohl na jeho práci bezprostředně navázat. Až o několik let později se začala jeho prací zabývat skupina sedmi soudců. V roce 1988 společně vytvořily tým, kde každý věděl o vyšetřování ostatních soudců a znal jeho práci. Tento způsob kooperace byl zvolen právě z důvodu možnosti zabití jednoho z nich. Kdyby došlo k zavraždění jednoho ze soudců, zbývá jich stále šest a ti mohou bez prodlení pokračovat ve vyšetřování.

Skupině vyšetřujících soudců se skutečně podařilo proniknout do mafie a to zejména díky tzv. kajícím (pentiti). Kající byli muži cti, kteří se rozhodli porušit zákon mlčení a po svém zatčení se rozhodli vypovídat proti Cosa Nostře. Do této doby byl počet odpadlíků od mafie minimální. Neustálé boje mezi klany a pocit starší generace mužů cti, že se organizace vzdaluje od svých původních ideálů, vedly k tomu, že se mnoho z nich rozhodlo promluvit. Tommaso Buscetta, jeden z prvních kajících vysvětluje, že již byl unaven neustálým strachem o život a rovněž, že nesouhlasil s tím, jakým směrem se organizace ubírala. Odsuzoval například to, že se začaly vyskytovat případy, kdy se muži cti při vzájemných konfliktech snížili k únosům a vraždám členů svých biologických rodin, což bylo zcela v rozporu s morálním kodexem organizace. K Buscettovi se posléze začali přidávat další kající a díky jejich výpovědím začalo dosud nevidané zatýkání členů Cosa Nostry a následně i osob ve státní správě, které ač nebyli členy organizace, byli na ni úzce napojeni.

Zatýkání vyvrcholilo v palermský maxiproces, který trval od února 1986 do prosince 1987. Obžaloba čítala 8636 stran a doplňovaly ji dokumenty zahrnující protokoly výslechů svědecké výpovědi a další podklady o 610 000 stranách. Obžalovaných bylo 475 mužů cti a jejich blízkých spolupracovníků. Před soudem vypovídalo 25 bývalých členů Cosa Nostry.⁵⁶ Proces skončil odsouzením všech obžalovaných, několik z nich bylo odsouzeno k doživotí. Díky procesu se celý svět dozvěděl o Cosa Nostře. Objevily se informace o její vnitřní struktuře a pravidlech a mafie se doslova stala fenoménem doby. Vznikalo nespočet filmů, knih a vědeckých studií. Na úspěch maxiprocesu navázalo několik dalších procesů.

Procesy Cosa Nostru nezničily, jen ji značně oslabily, stáhla se do ústraní a plánovala svůj boj s justicí. Na všechny vyšetřující soudce byl vynesena rozsudek smrti. Nejvýraznějšími z nich a

⁵⁶ (Bouček 1992)

největšími nepřáteli byli Giovanni Falcone a Paolo Borsellino, kteří byli v roce 1992 dva měsíce po sobě mafii zavražděni. Jejich smrt otřásla Sicílií. Následovaly demonstrace obyvatel v ulicích, justici byla zasazena rána, z které se nemohla dlouho vzpamatovat. Do dnešní doby jsou soudci Falcone a Borsellino považováni na Sicílii za hrdiny, mimo jiného po nich bylo pojmenováno palermské letiště a výročí jejich smrti si Sicilané každoročně připomínají pietními akcemi.

9. Závěr

Ve své práci jsem se snažila poukázat na společenské a kulturní aspekty, které během doby vytvořily organizaci Cosa Nostra, tak jak ji známe dnes. Cílem práce bylo objasnění podmínek vzniku a pochopení smyslu existence a fungování organizace, čehož jsem se dopátrala studiem dějin Sicílie.

Ostrov byl většinu své existence pod nadvládou cizích panovníků, kteří ve většině přehlíželi potřeby jeho obyvatelstva. Sicílie byla důležitá hlavně díky své strategické poloze ve Středozezemním moři a ze začátku díky svému přírodnímu bohatství. Jiný zájem než profit cizí vlády na ostrově neměly, jen braly a nic nedávaly. Zatím co se okolní Evropa modernizovala, většina Sicílie se, až téměř do poloviny 20. století, nelišila od Sicílie středověku. Ostrov vlivem klimatických změn a nešetrných zásahů státu do jeho hospodářství chudl a obyvatelstvo nemělo zastání. Začala se utvářet vrstva vlivných mužů, kteří tvořili jakési prostředníky mezi obyvateli a státem. Lidé se na ně s důvěrou obraceli, neboť jen tito muži jim mohli pomoci v těžkých životních situacích a alespoň minimálně jim zlepšit podmínky k životu. Jelikož státní moc a zákony na ostrově byly slabé, bylo třeba, aby se někdo ujal řízení společnosti. Volba padla právě na muže, kterým všichni důvěřovali. Pomoc a podpora obyvatelstva šla však ruku v ruce s jejich využíváním, což však obyvatelstvo přehlíželo, neboť jim i takovéto jednání poskytovalo lepší životní podmínky. Tito mocní muži byli předchůdci mafiosů a na principu jejich fungování v rámci společnosti a za přispění politických událostí v polovině 19. století vznikla Cosa Nostra. Ta i nadále v novém italském státě byla pojátkem mezi státem a sicilským obyvatelstvem, které se velmi lišilo od zbytku Itálie. Můžeme tedy říci, že vznik Cosa Nostry vychází z potřeby sicilské společnosti dosáhnout určitého řádu.

Dalším bodem mého zkoumání bylo, dopátrat se, jak je možné, že Cosa Nostra vydržela až do dnešní doby a její vliv neupadá. Odpověď na tuto otázku jsem se snažila získat z rozboru chování, respektive pravidel, kterými by se měl řídit člen Cosa Nostry. Chod celé organizace a jejích členů ovlivňuje zejména zákon mlčení. Od něj se pak vyvíjí další přímá či nepřímá pravidla, která pomohla organizaci přečkat různá historická období a v téměř nezměněné podobě se dochovat dodnes i s neupadajícím vlivem. Právě zákon mlčení uzavíral organizaci do sebe, veškeré spory se řešily krátce a efektivně a nenápadně, protože mimo okruh členů Cosa Nostry mělo panovat zdání, že organizace neexistuje.

Dalším faktem, který pomáhal přežití organizace, byla přísná pravidla v podobě Kodexu cti a mafiánského desatera. Dále pak naprostá poslušnost členů, kteří Cosa Nostře zapřísáhli celý svůj život. A to doslova. Jakákoli zrada se trestala smrtí.

A konečně také, o dnešní existenci Cosa Nostry se výborně postaral i stát, který ač již od konce 19. století věděl o jejím fungování, nepřikládal jí velký význam a podceňoval její moc.

Na závěr bych si ráda položila otázku, zda je ještě vůbec možné Cosa Nostru zcela vymýtit. Vezmeme-li v úvahu vše výše řečené, osobně se domnívám, že je na takový krok již pozdě. Cosa Nostra je tak hluboce zakořeněná v sicilské společnosti a její kultuře, že její zničení by zcela narušilo celý chod ostrova. Zničení Cosa Nostry by dle mého názoru vedlo k zhroutilí místního společenského systému.

10. Bibliografie

- Arlacchi, Pino. *Italská mafie a její podnikání*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2002.
- . *Zbohom, Cosa Nostra*. Bratislava: Kalligram, 2004.
- Astarita, Tommaso. *Mezi vodou slanou a svěcenou: dějiny jižní Itálie*. Praha: BB Art, 2006.
- . *Village justice: community, family and popular culture in early modern Italy*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1999.
- Bouček, Jaroslav. *Chobotnice, příběh sicilské mafie*. Praha: Československý spisovatel, 1992.
- Deaglio, Enrico. *Raccolto Rosso: la mafia, l'Italia, e poi venne giù tutto*. Miláno: G. Feltrinelli, 1993.
- Dickie, John. *Cosa Nostra: dějiny sicilské mafie*. Praha: Fortuna Libri, 2009.
- Dolci, Danilo. *Sicilské příběhy*. Bratislava : Pravda, 1983.
- Falcone, Giovanni. *Cosa Nostra*. Bratislava: SNP, 1997.
- Gambetta, Diego. *The Sicilian Mafia: the business of private protection*. Harvard University Press, 1993.
- Louda, Jiří, a Michael MacLagan. *Les Dynasties d'Europe*. Paříž: Bordas, 1995.
- Lupo, Salvatore. *Dějiny mafie: od jej vzniku po současnost'*. Bratislava: Kalligram, 2002.
- Málková, Lenka. *aktuálně.cz*. 9. listopad 2007. aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=513550 (přístup získán 22. červen 2012).
- Němec, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů*. Praha: Euromedia, 2003.
- Nové Universum, všeobecná encyklopedie*. Praha: Euromedia Group a.s., 2003.
- Paoli, Letizia. *Mafia brotherhoods: organised crime, Italian style*. Oxford: Oxford University Press, 2003.
- Polkehn, Klaus, a Horst Szaponik. *Mafie: kdo nemlčí - zemře*. Praha: Orbis, 1976.
- Procacci, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997.
- Siebert, Renate. *Secrets of life and death: women and the mafia*. New York: Verso, 1996.
- Soldato, Saverio. *Trent'anni di mafia*. Miláno: BUR, 2007.
- Urbanová, Daniela, a Václav Blažek. *Národy starověké Itálie, jejich jazyky a písmo*. Brno: Host, 2008.

www.wikipedia.cz. 2012. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Lupara> (přístup získán 22. červenec 2012).

www.wikipedia.cz. 2012. http://cs.wikipedia.org/wiki/Lucky_Luciano (přístup získán 28. červen 2012).

11. Filmy s danou tématikou (výběr)

Corleone (Corleone), Itálie, 1977, režie Pasquale Squitieri

Černá ruka (Black hand), USA, 1950, režie Richard Thorpe

Kmotr I,II,III (The Godfather), USA, 1972 – 1980, režie Francis Ford Coppola

Mafiáni (Goodefellas), USA, 1990, režie Martin Scorsese

Sicilská rebelka (La siciliana ribelle), Itálie, 2009, režie Marco Amenta

Úctyhodní lidé (Gente di rispetto), Itálie, 1975, režie Luigi Zampa

V přístavu (On the waterfront), USA, 1954, režie Elia Kazan

11. Seznam příloh

Obr. 1 – mapa Sicílie	1.
Obr. 2 – Trinacrie	1.
Obr. 3 – Svatá Rozálie, patronka Sicílie	2.
Obr. 4 – Francesco Hayez, 1846, ze série obrazů Sicilské nešpory	2.
Obr. 5 – Kodex cti nalezený v domě jednoho ze zatčených šéfů mafie (1), Desatero	3.
Obr. 6 - Kodex cti nalezený v domě jednoho ze zatčených šéfů mafie (2); seznam rodin a jejich území	4.
Obr. 7 - Kodex cti nalezený v domě jednoho ze zatčených šéfů mafie (3)	4.
Obr. 8 - Kodex cti nalezený v domě jednoho ze zatčených šéfů mafie (4)	5.
Obr. 9 – lupara	5.
Obr. 10 – proces v Catanzaru	6.
Obr. 11 – převoz zatčeného Tommase Buscetty	6.
Obr. 12 – zavražděný muž cti	7.
Obr. 13 – zavražděný v ulicích Palerma	7.
Obr. 14 – muž cti zastřelený ve svém voze	8.
Obr. 15 – ženy u těla zavražděného příbuzného	8.
Obr. 16 – děti hrající si v ulicích Palerma na vraždy mafie	9.
Obr. 17 – soudci Falcone a Borsellino	9.
Obr. 18 – následky atentátu na soudce Falconeho	10.
Obr. 19 – vrak vozu, ve kterém jel soudce Falcone	10.
Obr. 20 – pamětní deska na Falconeho a Borselliniho na palermském letišti	11.
Obr. 21 – vzpomínka na soudce Falconeho v den výročí jeho smrti	11.

Obr. 1 – mapa Sicílie

[Zdroj: <http://www.lonelyplanet.com/maps/europe/italy/sicily/>]

Obr. 2 – Trinacrie

[Zdroj: <http://chestofbooks.com/travel/italy/sicily/John-Stoddard-Lectures/Sicily-Part-2.html>]

Obr. 3 – Svatá Rozálie, patronka Sicílie

[Zdroj: <http://holycards.wordpress.com/2007/09/14/saint-rosalia/>]

Obr. 4 – Francesco Hayez, 1846, ze série obrazů Sicilské nešpory

[Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Francesco_Hayez_023.jpg]

GIURO DI ESSERE FEDELE "A COSA NOSTRA" SE DOVESSI TRADIRE LE MIE
CARNI DEVONO BRUCIARE -- COME BRUCIA QUESTA IMMAGINE.

DIVIETI E DOVERI.

NON CI SI PUO' PRESENTARE DA SOLI AD UN'ALTRO AMICO NOSTRO - SE NON
E' UN TERZO A FARLO.

NON SI GUARDANO MOGLI DI AMICI NOSTRI.

NON SI FANNO COMPARATI CON GLI SBIRRI.

NON SI FREQUENTANO NE'TAVERNE E NE'CIRCOLI.

SI E' IL DOVERE IN QUALSIASI MOMENTO DI ESSERE DISPONIBILE A COSA
NOSTRA. ANCHE SE CE LA MOGLIE CHE STA PER PARTORIRE.

SI RISPETTANO IN MANIERA CATEGORICA GLI APPUNTAMENTI.

SI CI DEVE PORTARE RISPETTO ALLA MOGLIE.

QUANDO SI E' CHIAMATI A SAPERE QUALCOSA SI DOVRA' DIRE LA VERITA'.

NON CI SI PUO' APPROPRIARE DI SOLDI CHE SONO DI ALTRI E DI ALTRE
FAMIGLIE.

*ENOTHO RESUIG NYS PARTINICO VN OSNHO *SVTIHO A ID QHO TTEVIAHRELI ANVLLSER	CHI NON PUO' ENTRARE A FAR PARTE DI COSA NOSTRA. CHI HA UN PARENTE STRETTO NELLE VARIE FORZE DELL'ORDINE. CHE HA TRADIMENTI SENTIMENTALI IN FAMIGLIA. CHI HA UN COMPORTAMENTO PESSIMO - E CHE NON TIENE AI VALORI MORALI.
--	--

Obr. 5 – Kodex cti nalezený v domě jednoho ze zatčených šéfů mafie (1), Desatero

[Zdroj: <http://palermo.repubblica.it/multimedia/home/1276214>]

SAN MAURO CASTELVERDE.
 TRABIA. I PAESI DI APPARTENENZA: CAOCAMO, VICARI, ROCCA PALUMBA E ALTRI
 BAGHERIA. " " " VILLABATE, CASTELDACCIA, MILICIA,
 BELMONTE MEZZAGNO. " " " MISILMERI,
 BRANCACCIO. " " " CORSO DEI MILLE, ROCCELLA, CIACULLI.
 SANTA MARIA DI GESU'. " " " VILLA GRAZIA DI PALERMO:
 PALERMO CENTRO. " " " PORTA NUOVA, BORGO VECCHIO.
 RESUTTANA " " " ACQUASANTA, ARENELLA.
 V. IHO
 PASTARELLI. " " " MOLARA, CORSO CALATAFIMI,
 V. IHO
 ROCCA DI FALCO. " " " UDIATORE, TORRETTA.
 GRUILLAS. " " " NOCE, ALTARELLO.
 V. IHO
 TOMMASO NATALE. " " " SAN LOR, PARTANN, CAPACI, CARINI, CINISI, TERRASINI.
 PARTINICO. " " " BORGETTO, BALESTRADE, MONTELEPRE?
 SAN GIUSEPPE JATO. " " " MORREALE, ALTOFONTE, SAN CIPIRELLO
 CORLEONE. " " " PRIZZI, FICUZZA,

Obr. 6 - Kodex cti nalezený v domě jednoho ze zatčených šéfů mafie (2); seznam rodin a jejich území

[Zdroj: <http://palermo.repubblica.it/multimedia/home/1276214/1/2>]

IL MANDAMENTO E' UNA FAMIGLIA CHE HA UNA SEDIA NELLA COMMISSIONE. E
 CHE E' A CAPO DI PIU' FAMIGLIE.

COM'E' COMPOSTA LA COMMISSIONE. Provinciale.

LA COMMISSIONE VIENE COMPOSTA DA TUTTI ICAP I MANDAMENTI. DOVE POI SI
 ELEGGE IL CAPO COMMISSIONE PIU' IL SOTTO CAPO DI COMMISSIONE PIU'
 IL SEGRETARIO. CHE E' COLUI, CHE SI OCCUPA DEGLI APPUNTAMENTI DELLA
 COMMISSIONE.

IL RUOLO DELLA COMMISSIONE.

E' COSTITUITA PER ESSERCI UN EQUILIBRIO NELLE FAMIGLIE E IN COSA NOS-
 TRA. E PER DELIBERARE I FATTI PIU' DELICATI E LE DECISIONI DA PRENDERE

Obr. 7 - Kodex cti nalezený v domě jednoho ze zatčených šéfů mafie (3)

[Zdroj: <http://palermo.repubblica.it/multimedia/home/1276214/1/3>]

COM'E' COMPOSTA LA FAMIGLIA.

CAPO FAMIGLIA.
BOTTO CAPO.
CONSIGLIERE.
CAPO DECINA.
SOLDATI.

IL CAPO FAMIGLIA SI ELEGGE VOTANDO TUTTI I MEMBRI DELLA FAMIGLIA. COSI' COME PER IL CONSIGLIERE.

IL SOTTO CAPO VIENE CHIAMATO DAL CAPO FAMIGLIA. COSI' COME PURE IL CAPO DECINA.

LE FUNZIONI DI OGNI COMPONENTE.

IL CAPO FAMIGLIA E' COLUI CHE CI HA L'ULTIMA PAROLA.

IL SOTTO CAPO FA LE VECI DEL CAPO FAMIGLIA IN ASSENZA DEL CAPO FAMIGLIA.

IL CONSIGLIERE HA IL RUOLO DI TENERE A TUTTI UNITI IN FAMIGLIA - E DI DARE CONSIGLI PER IL BENE DELLA FAMIGLIA.

I SOLDATI SONO I COLORO CHE SI OCCUPANO SOTTO DIRETTIVE DEL CAPO DECINA PER I FAR BISOGNI DELLA FAMIGLIA.

Obr. 8 - Kodex cti nalezený v domě jednoho ze zatčených šéfu mafie (4)

[Zdroj: <http://palermo.repubblica.it/multimedia/home/1276214/1/4>]

Obr. 9 – lupara

[Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lupara.jpg>]

Obr. 10 – proces v Catanzaru

[Zdroj:

http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/08/03/guilty_until_proven_guilty?page=full#5]

Obr. 11 – převoz zatčeného Tommase Buscetty

[Zdroj: <http://www.eorav.it/arci/personaggi/buscetta/buscetta1.htm>]

Obr. 12 – zavražděný muž cti

[Zdroj: <http://www.streetgangs.com/billboard/viewtopic.php?f=302&t=40193>]

Obr. 13 – zavražděný v ulicích Palerma

[Zdroj: <http://theworldofphotographers.wordpress.com/2012/04/06/battaglia-letizia-born-march-5-1935-photographer-and-photojournalist/letizia-battaglia-28/>]

Obr. 14 – muž cti zastřelený ve svém voze

[Zdroj: <http://theworldofphotographers.wordpress.com/2012/04/06/battaglia-letizia-born-march-5-1935-photographer-and-photojournalist/letizia-battaglia-20/>]

Obr. 15 – ženy u těla zavražděného příbuzného

[Zdroj: <http://tricorder.at/?p=2321>]

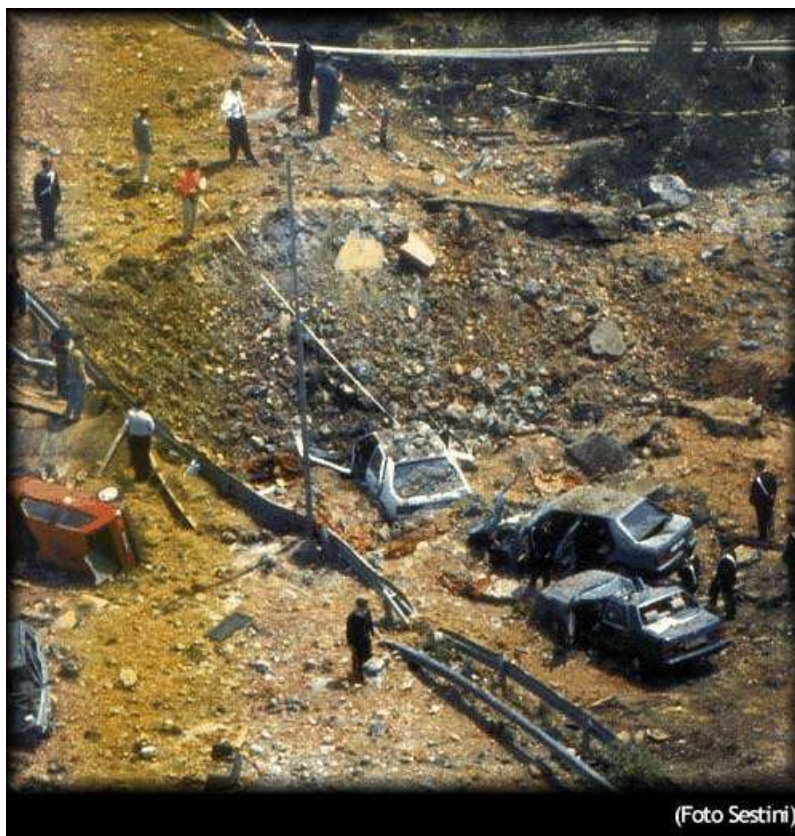
Obr. 16 – děti hrající si v ulicích Palerma na vraždy mafie

[Zdroj: <http://sorellelumiere.wordpress.com/2012/05/23/letizia-battaglia-la-fotografa-della-mafia-2/>]

Obr. 17 – soudci Falcone a Borsellino

[Zdroj: <http://www.montediprocida.com/wp/2012/05/il-ricordo-di-falcone-e-borsellino-a-20-dalla-strage-di-capaci/>]

Obr. 18 – následky atentátu na soudce Falconeho

[Zdroj: <http://www.nocensura.com/2012/05/strage-di-capaci-ledizione-speciale-del.html>]

Obr. 19 – vrak vozu, ve kterém jel soudce Falcone

[Zdroj: <http://www.nocensura.com/2012/05/strage-di-capaci-ledizione-speciale-del.html>]

Obr. 20 – pamětní deska na Falconeho a Borselliniho na palermském letišti

[Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/falcone-borsellini-plaque.jpg>]

Obr. 21 – vzpomínka na soudce Falconeho v den výročí jeho smrti

[Zdroj: <http://internetepolitica.blogosfere.it/2012/06/trattativa-stato-mafia-severino-risponde-a-di-pietro-esigenza-di-verita-su-quella-stagione.html>]

